

ÚSTAV PRO INFORMACE VE VZDĚLÁVÁNÍ

Národní pedagogická knihovna Komenského

Oddělení bibliografie a dokumentace

KOMENIOLOGICKÁ LITERATURA ZA ROK 2009 S DODATKY ZE STARŠÍ ZÍSKANÉ LITERATURY

Heslo:	komeniologie
Datum zpracování:	4. 8. 2010
Zpracovatel:	Eva Berndorffová, Marcela Petrovičová
Počet záznamů:	182
Druhy dokumentů:	články, stati, recenze
Časové vymezení:	2009 s dodatky ze starší literatury
Jazykové vymezení:	čeština, slovenština, angličtina, francouzština, němčina, polština
Uspořádání záznamů:	na 1. úrovni tematické podle skupin MDT na 2. úrovni abecední podle názvu

OBSAH

čísla záznamů:

Literární soupisy	001
Konference	002–006
Výstavy	007–009
Výročí, jubilea	010–012
Muzea	013–014
Edice díla	015–021
Filozofie	022–046
Teologie	047–065
Politika	066–067
Pedagogika	068–144
Korespondence	145–146
Umění	147–149
Literatura a jazykověda	150–157
Života dílo	158–164
Komeniologové, životopisy	165–172
Komeniologický výzkum	173–178
Historie	179–182

ÚVOD

Předkládaná publikace je výběrovou bibliografií naší a částečně i zahraniční komeniologické literatury za rok 2009 s dodatky ze starší získané literatury. Excerptní základnu bibliografie tvoří sborníky s komeniologickou tematikou, odborné časopisy (komeniologické, historické, pedagogické, filozofické, teologické, literárněvědné a vlastivědné) a v menší míře i denní tisk. Záznamy článků a statí obsahují anotaci a údaje o resumé nebo literární a obrazové příloze. Při zpracování je sledován záměr postupného vytvoření co nejširší pojaté komeniologické bibliografické databáze, která zahrne i retrospektivu. Šíře zpracovatelského záběru je mimo jiné ovlivněna dostupností této literatury.

Záznamy jsou řazeny do tematických skupin podle Mezinárodního desetinného třídění, uvnitř skupin jsou řazeny abecedně podle názvu. Publikaci doplňuje seznam analyticky zpracovaných sborníků z fondu NPKK a autorský jmenný rejstřík.

Tento soupis je výběrovým výstupem z bibliografické databáze komeniologické literatury, která je v Národní pedagogické knihovně Komenského vytvářena od roku 1993. V současné době je databáze komeniologické literatury společně s Pedagogickou bibliografickou databází zpřístupněna na webových stránkách NPKK:

<http://www.npkk.cz>

<http://www.npkk.cz/opac.php>

LITERÁRNÍ SOUPISY

001

012(Komenský, J.A.)

Zur bibliographischen Erforschung der deutschsprachigen Comenius-Literatur

[K bibliografii českého výzkumu komeniologické literatury v německém jazyce] / Ulrich Schäfer - 27 pozn., 2 fot., 2 příl. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 808-826.

Podíl autora příspěvku na Pramenném lexikonu německých literárních dějin (Quellenlexikon der deutschen Literaturgeschichte) a na velmi dlouhé diskuzi o tom, zda má být dílo J. A. Komenského připojeno k německé literární tradici. Nakonec se diskutující shodli, že Komenský patří do české historie, i když svou činností je Evropanem. Autor nyní začal pracovat na komeniologické bibliografii. Udává stav rozpracovanosti díla v roce 2007. Hodnotí dřívější pokusy o takové práce a seznamuje čtenáře s uspořádáním své budoucí bibliografie.

KONFERENCE

002

061.3(Jablonski, D.E.):929(Jablonski, D.E.)

Die berliner Jablonski-Tagung 2000 anlässlich der 300. Wiederkehr des Jahres der Gründung der Brandenburgisch-Preussischen Sozietät der Wissenschaften

[Berlínská konference o D. E. Jablonském u příležitosti 300. výročí založení Braniborsko-Pruské společnosti pro vědy] / Manfred Richter - 54 pozn., 11 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 717-736.

Zpráva o konferenci, která se konala ve dnech 18. a 19. března 2000 v Berlíně při příležitosti oslav 300. výročí vzniku Společnosti nauk. Účastníci si připomínali zvláště účast D. E. Jablonského na této události. Podílel se na založení Společnosti spolu s G. W. Leibnizem a později byl prezidentem Pruské společnosti nauk. Nezapomnělo se ani na jeho bratra J. T. Jablonského, který působil jako stálý

sekretář Společnosti a její hospodář. Stručný výčet přednášek, které na konferenci zazněly.

003

061.3(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Comenius und der Weltfriede [Komenský a světový mír] / Věra Schifferová - 14 pozn. - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 304-306.

Recenze na: Comenius und der Weltfriede / Red. Werner Korthaase, Sigurd Hauff, Andreas Fritsch, Beate Motel, Jürgen Beer, Philip Devlin, Jiří Beneš, Hans-Holger Schröter - Berlin : Deutsche Comenius-Gesellschaft, 2005 - 992 s. - sine ISBN

Recenze sborníku statí přednesených na konferenci, kterou na téma Komenský a světový mír uspořádala Německá komeniologická společnost (Deutsche Comenius-Gesellschaft) v Berlíně shodou okolností nedlouho po teroristickém útoku v New Yorku 11. 9. 2001. Recenzentka konstatuje, že dané téma je pojato velmi široce, jednotliví účastníci k němu přistupovali z různých úhlů pohledu. Je přesvědčena, že takto kvalitní sborník by měl být brzy přeložen do češtiny.

004

061.3(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

Giorgio Cadorini - Jiří Špička [red.]. Humanitas latina in Bohemis : convegno Internazionale. Castello di Brandýs nad Labem, Repubblica Ceca, 3 giugno 2006 [Giorgio Cadorini - Jiří Špička (red.). Latinský humanismus v Čechách : mezinárodní konference. Zámek Brandýs nad Labem, Česká republika, 3. června 2006] / Jiří Just - [čeština]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 192-195.

Recenze na: Humanitas Latina in Bohemis. : Convegno Internazionale. Castello di Brandýs nad Labem, Repubblica Ceca, 3 giugno 2006 / Red. Giorgio Cadorini, Jiří Špička - 1. vyd. - Kolín / Treviso : Fondazione Cassamarca / Albis - Giorgio Cadorini, 2007 - ISBN 978-80-903770+0-4

Recenze sborníku příspěvků z 1. konference nadace Fondazione Cassamarca, která chce rozvíjet spolupráci mezi románskými a slovanskými zeměmi. Konference, která se konala na zámku v Brandýse nad Labem, se zabývala vztahem Čech a Itálie v pozdním středověku a na počátku novověku. Pro komeniologii je zajímavá studie J. Přívratské Komenského Panglottia jako pokus o řešení mezinárodní jazykové komunikace v 17. století. Ukazuje, z jakých podnětů vycházela snaha „učitele národů“ vytvořit univerzální dorozumivací jazyk i to, proč se tento plán neuskutečnil.

005

061.3(Komenský, J.A.)(437.1)

Internationale wissenschaftliche Konferenz "The Legacy of Johannes Amos Comenius to the Culture of Education" : veranstaltet aus Anlass des 350. Jahrestages des Erschainens der Opera didactica omnia (ODO) 1657 in Amsterdam [Mezinárodní vědecká konference "Odkaz Jana Amose Komenského kultuře vzdělávání" : uspořádaná při příležitosti 350. výročí vydání souboru "Opera didactica omnia" (ODO) v Amsterdamu, 1657] / Klaus Schaller - 20 pozn., 6 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 203-215.

Velmi pochvalná zpráva o pražské konferenci s mezinárodní účastí uspořádané ve dnech 15.–17. 11. 2007 při příležitosti 350. výročí vydání Souboru pedagogických spisů J. A. Komenského v Amsterdamu pod názvem Opera didactica omnia (ODO). Autor zachytil složení pracovního výboru konference a její cíle, zahájení i jednání v plénu (plenární zasedání byla dvě) i v jednotlivých sekcích. Průběh i výsledky akce hodnotí velmi kladně.

006

061.3(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání / Vojtěch Balík - [čeština]

In: Filosofický časopis - ISSN 0015-1831 - Roč. 57, č. 6 (2009), s. 946-950.

Recenze na: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the Legacy to the Culture of Education / Red. Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - pozn., lit., obr., fot. - ISBN 978-80-200-1700-0

Velmi pochvalná recenze publikace, která shrnuje příspěvky přednesené na mezinárodní komeniologické konferenci uspořádané v Praze ve dnech 15.–17. 11. 2007 při příležitosti 350. výročí prvního vydání souboru didaktických spisů J. A. Komenského Opera didactica omnia. S ohledem na rozsah sborníku a zaměření časopisu, ve kterém jeho posudek vychází, se autor věnuje nejdůležitějším filozoficky zaměřeným studiím. Chválí pečlivou redakční přípravu svazku, připomíná jen, že sestavovatelé měli pamatovat i na rejstříky.

VÝSTAVY

007

061.4(Komenský, J.A.)(492)

Ausstellungen im Comenius-Museum Naarden in den Jahren von 2003 bis 2006

[Výstavy v Muzeu Komenského v Naardenu v období od r. 2003 do r. 2006] / Ingrid Kaczmarek, Bernhard Stalla - 3 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 288-291.

V období let 2003–2006 uspořádalo Muzeum Komenského v Naardenu celkem 8 výstav s českou tematikou. J. A. Komenského a komeniologie se týkaly dvě: Děti jako zrcadlo světa. Aktuální pohled na pedagogické myšlenky J. A. Komenského ve dnech 30. 1.–8. 5. 2005 a Rodina de Geer. Portréty ze sbírky potomků podporovatelů Komenského v období od 25. 5. do 17. 9. 2006. Autoři zprávy se stručně zmiňují o jejich obsahu a zaměření.

008

061.4(Komenský, J.A.):061.3(Komenský, J.A.)

Das berliner Comenius-Jahr 1992 [Komenského rok 1992 v Berlíně] / Beate Motel - 42 pozn., 11 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 699-716.

Autorka příspěvku informuje o akcích, které společenství lidí shromážděných kolem České vesnice v Berlíně-Rixdorfu uspořádalo v jubilejním roce J. A. Komenského 1992. Šlo o velkou výstavu a o německo-český komeniologický seminář. Největší pozornost však přitáhl záměr založit na místě za války zničeného sídliště Zahradu Komenského a umístit v ní jeho velký pomník. Podařilo se to za pomoci České republiky, zvláště jejího Senátu. Pro budoucnost komeniologického výzkumu bylo důležité založení Deutsche Comenius-Gesellschaft 15. 11. 1992, kterého se zúčastnili dva potomci Komenského žijící v SRN.

009

061.4(Komenský, J.A.)

Comenius - Welt ohne Grenzen : eine Hommage des Adalbert Stifter Vereins

[Komenský - svět bez hranic : pocta Spolku Adalberta Stiftera] / Jozo Džambo - 22 pozn., 4 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag /

herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 689-698.

Informace o komeniologické výstavě, kterou rok po oslavách 400. výročí narození J. A. Komenského uspořádal mnichovský Spolek Adalberta Stiftera. Jeho členům šlo o to, aby se po výročí na Komenského nepřestalo myslet. Tvůrci položili při koncipování výstavy důraz na harmonii života ve světě, o kterou „učitel národů“ usiloval. Výstava byla putovní a představila se ve dvanácti městech v Německu a v Rakousku.

VÝROČÍ, JUBILEA

010

929(Bečková, M.)

Marta Bečková : komenioložka a badatelka o dějinách česko - polských kulturních styků / Vladimír Urbánek - 46 pozn. - [čeština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 15-32.

Rámcová studie shrnující badatelskou činnost M. Bečkové, která se téměř výlučně soustředila na výzkum vztahů mezi Polskem a Čechami (Moravou, částečně i Uhrami) v 16. a 17. století. Její badatelský zájem se zdaleka nesoustředil jen na osobnost J. A. Komenského, i když byl „učitel národů“ vždy středem její pozornosti, ale věnovala se i lidem kolem něho, objevila např. důležitou postavu J. Jonstona. Zabývala se i prvním pobytem členů Jednoty bratrské v Polsku po polovině 16. století a působení sekt (antitrinitářů) ve střední a východní Evropě. Zásadní jsou i její příspěvky o komeniologii jako vědním oboru.

011

929(Korthaase, W.):2(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag [Studie o Komenském a o recepci Komenského v Německu : slavnostní spis Werneru Korthaasovi k 70. narozeninám] / J. Kumpera - [čeština]"

In: Český časopis historický - ISSN 0862-6111 - Roč. 107, č. 2 (2009), s. 457-459.

Přehledná zpráva o vydání sborníku pod názvem Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland. Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag k 70. narozeninám německého komeniologa W. Korthaaseho. Informace o uspořádání spisu, jeho autorech i obsahu jednotlivých příspěvků.

012

929(Korthaase, W.):929.001.5

Werner Korthaase. Der Weg eines Politologen zur Comeniologie = Werner Korthaase, aneb, Cesta politologa ke komeniologii / Jaroslav Pánek - 24 pozn., 1 fot. - [čeština]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 18-36.

Původ, životní osudy, studium a zájmy W. Korthaaseho (4. 5. 1937–6. 5. 2008). Jeho pojetí Komenského jako „symbolu vrcholných duchovních výkonů“. První komeniologické publikace spjaté s působením ve škole v blízkosti Neuköllnu a 250. výročím založení „České vesnice“ Rixdorfu. Postupné rozšiřování badatelského záběru na recepci myšlenek Komenského a na činnost Mezinárodní společnosti Komenského v letech 1891–1934. Vůdčí osobnost při zakládání Deutsche Comenius-Gesellschaft v r. 1992. Rozsáhlá redakční a učitelská činnost.

MUZEA

013

069(Komenský, J.A.)

Muzeum Komenského v Přerově: zdroj poznání návštěvníků i badatelů / František Hýbl - 12 pozn., 1 fot., 6 obr. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktori Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 68-76.

Osobnost F. Slaměníka, jeho vztah ke komeniologii a shromažďování starých výtisků děl Komenského. Založení jednoho z nejstarších muzeí „učitele národů“ r. 1888 v Přerově. Nejvzácnější vydání knih a map. Dnešní podoba muzea (rozdělení komeniologického fondu, instalace školních tříd z různých historických období). Spolupráce s ostatními komeniologickými institucemi v České republice i v zahraničí.

014

069(Komenský, J.A.)

Zpráva o činnosti Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě za rok 2007 / Pavel Popelka - 7 tab., 22 fot. - [čeština]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 292-322.

Podrobná zpráva o činnosti Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě za rok 2007 se zabývá organizační strukturou, počtem zaměstnanců a jejich pracovní náplní, hospodařením instituce, její odbornou činností a evidencí sbírek. Všímá si také ediční a výstavní činnosti muzea (výstavy uspořádané v muzeu, v České republice a v zahraničí), stálých expozic, seminářů a konferencí (v muzeu i mimo něj) a spolupráce s domácími i zahraničními institucemi (Muzeum J. A. Komenského v Naardenu).

EDICE DÍLA

015

081(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.)

Antisociniánské spisy Jana Amose Komenského : nová edice Erwina Schadela / Jan Kumpere - [čeština]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 195-198.

Recenze na: Antisozinianische Schriften. Deutsche Erstübersetzung, Teil 1-3 / Jan Amos Komenský ; red. Erwin Schadel - Vyd. 1. - Frankfurt am Main : Peter Lang - Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2008

Pochvalná recenze třisvazkové edice souborného vydání antisociniánských spisů J. A. Komenského. Obsah jednotlivých svazků. Stručné vysvětlení příčin polemik Komenského s D. Zwickerem na rozhraní 50. a 60. let 17. století.

016

081(Komenský, J.A.):948.5:948.9:32(Komenský, J.A.)

Děkovné provolání Nejjasnějšímu králi Švédů Karlu Gustavovi z pera J. A. Komenského / Jiří Beneš - 98 pozn., 1 příl. - [čeština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 281-307. Průběh války mezi Dánskem a Švédskem v letech 1657–1658, v níž zvítězilo Švédsko a kterou velmi podrobně sledoval J. A. Komenský. Naše znalosti o vzniku spisu Votiva acclamatio a jeho objevení autorem této studie v knihovně v Curychu r. 1986. Nejde jen o poděkování za vítězství ve válce, ale jako v jiných dílech Komenského i zde o obraz ideálního panovníka. Pomínuty však nejsou ani dobré vlastnosti krále dánského. Jazyková podoba spisu.

017

081(Komenský, J.A.):943.8:32(Komenský, J.A.)

Komenského Panegyrik věnovaný Karlu Gustavovi a historické pozadí jeho vzniku / Marie Kyralová ; [Překladatel] Markéta Klosová, Martin Bažil - 110 pozn., 1 příl. - [čeština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k poctě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 245-280.

Důvody vzniku oslavného spisu na švédského krále Karla Gustava v r. 1655. Politická situace ve Švédsku a v Polsku, švédské přání získat polské Pobaltí. Autorství Komenského. Stručný obsah díla.

018

081(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.)

Komenského spis o vysluhování eucharistie : několik poznámek k jednomu z komeniologických objevů 20. století / Martin Steiner - 51 pozn., 1 příl. - [čeština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k poctě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 223-243.

Autor v úvodní stati vysvětluje okolnosti nálezů a dosavadního zpracování drobného spisu J. A. Komenského z období jeho pobytu v Sárospataku, týkajícího se problematiky eucharistie. Zabývá se i důvody, které vedly k jeho vzniku, a spojuje je s odchodem Komenského z Uher, který se uskutečnil asi dva měsíce po jeho dokončení.

019

081(Komenský, J.A.)

The long way towards The way of light : Via lucis in Germany [Je dlouhá cesta Cesty světla : Via lucis v Německu] / Uwe Voigt - 52 pozn., 2 fot. - [angličtina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 657-668.

První německý překlad slavného spisu J. A. Komenského Via lucis vyšel až r. 1997. Autor příspěvku viní z nezájmu o toto dílo Deutsche Comenius-Gesellschaft. Líčí, jak ho četba práce zaujala a jak ji začal překládat. Zjistil, že zcela poprvé přeložil Via lucis J. Reber, ředitel školy v Německu, kolem r. 1896, překlad ale nebyl vydán, protože o spisy Komenského byl všeobecně malý zájem. Později se ztratil. Zcela

analogická situace nastala o sto let později, když autor této zprávy nabídl nakladatelství Triertium catholicum.

020

081(Komenský, J.A.)

Die Predigten des Johann Amos Comenius : ihre deutsche Edition als Aufgabe [Kázání Jana Amose Komenského : jejich německá edice jako úkol] / Karl-Eugen Langerfeld - 113 pozn., 6 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 827-877.

Autor příspěvku chce podnítit hlubší bádání o kazatelské činnosti J. A. Komenského, a to zvláště v německém jazykovém prostoru. Proto informuje o tom, co je až dosud nesporně zjištěno. Zabývá se doposud nepublikovanými údaji o 49 kázáních a německými (převážně prvními) překlady různých kázání. Kázání člení podle uchování textu, jejich jazykové charakteristiky a recepce v Německu. Informuje také o nálezech a objevech textů, které byly pokládány za ztracené.

021

081(Komenský, J.A.):929.001.5(Komenský, J.A.)

Recepce Komenského - pedagoga v domácí i zahraniční vědě / Martin Steiner - 49 pozn. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 365-382.

Poměrně rozsáhlý (i když podle autora příspěvku pouze neúplný) přehled edic jednotlivých děl, výborů z děl i sebraných spisů J. A. Komenského od doby jeho úmrtí do současnosti a informace o překladech do různých jazyků. Druhá část příspěvku se zabývá nejvýznamnějšími pracemi a studii o J. A. Komenském a jeho díle. V závěru vysoce hodnotí celoživotní činnost D. Čapkové, J. Patočky a K. Schallera.

FILOZOFIE

022

14(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Der Begriff des Friedens bei Comenius : seine ontologische Begründung und seine aktuelle Bedeutung [Pojem míru u Komenského : jeho ontologické zdůvodnění a jeho aktuální význam] / Heinrich Beck - 26 pozn., 2 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 336-349.

J. A. Komenský nechápe pojem míru jako politický fenomén, ale jako vztah člověka k Bohu, jako spočívání v řádu, z kterého vyrůstá pocit bezpečí. K tomuto pojetí došel na základě vlastních životních zkušeností. Mír proto chápe jako trojjednost moci, moudrosti a lásky. To je ovšem v jeho době pouze přání. Dnes mír ohrožuje napětí mezi západní a východní kulturou, mezi zdůrazňováním rozdílů a rozdílnosti v křesťanském světě a mezi vzájemnou provázaností a jednotou islámu.

023

14(Komenský, J.A.):14(Patočka, J.)

Comenius - the thinker of crisis [Komenský - myslitel krize] / Aleš Prázný - 25 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 250-257.

Problematika vzdělávání lidstva jako ontologická otázka konfrontace naděje s hrozbou zkázy. Rozbor přístupu J. Patočky k představě J. A. Komenského, že vzdělání poslouží jako obnova obrazu Boha v člověku.

024

14(Komenský, J.A.)

Comenius : the first holistic philosopher [Komenský : první holistický filozof] / Benjamin Kuras - 1 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 278-283.

Podle definice holistické filozofie, kterou autor uvádí v úvodu svého příspěvku, byl J. A. Komenský prvním holistickým filozofem. Požadoval totiž „nápravu věcí lidských“ pro všechny a s účastí všech ve všech možných aspektech. Byl přesvědčen, že oddělení ducha od hmoty a víry od vědy, s níž vystoupil R. Descartes, jen rozšiřuje „labyrint světa“.

025

14(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.)

Comenius und seine Bedeutung für das moderne Denken [Komenský a jeho význam pro moderní myšlení] / Alfred K. Treml - 42 pozn., 2 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 275-287.

Problematika modernosti myšlení J. A. Komenského. Při prvním seznámení s jeho dílem je jeho myšlení středověké. V jeho pracích je však možno najít mnoho moderních prvků, např. přesun pojetí člověka jako bytosti odsouzené k pádu k jeho vnímání jako „obrazu Božího“. Další myšlenky „učitele národů“ přijala společnost teprve později, protože za života Komenského byly příliš moderní.

026

14(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.):929(Komenský, J.A.)

Comenius' "Schutzschrift zur Verteidigung von Ruf und Gewissen" [Komenského "Obhajoba pověsti a svědomí"] / Jürgen Beer - 27 pozn., 1 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 202-214.

Rozbor spisu J. A. Komenského „Obhajoba pověsti a svědomí“, který vznikl v průběhu sporu s jeho bývalým žákem N. Arnoldem (1618–1680). Odráží se v něm duševní stav autora v dané době. Kromě některých odjinud neznámých autobiografických údajů obsahuje i jeho názory na smíření jednotlivých konfesí, na rozdíly mezi filozofií a teologií a na stav a cíl pansofických prací. Zachycuje i jeho stálou péči o Jednotu bratrskou v exilu. Vyslovuje přesvědčení Komenského, jehož znalost antických autorů a Bible se projevuje v plné šíři, že proti R. Descartesovi je zbytečné používat teologické argumenty.

027

14:875:871:929(Komenský, J.A.):929(Seneca, L. A.)

Comenius, die Antike und Seneca [Komenský, antika a Seneca] / Andreas Fritsch - 146 pozn., 2 fot. - [němčina] - Obsahuje bibliografické odkazy

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 37-74.

Při zběžném pohledu by se mohlo zdát, že J. A. Komenský si k antické literatuře zachovával vědomý odstup. Není to ale úplná pravda. Jeho přístup byl proměnlivý; např. ve 12. kapitole Pampaedie požadoval četbu antických autorů. Velmi často se vracel k dílu římského filozofa Seneky. Oceňoval zvláště jeho etiku. Autor příspěvku se domnívá, že by se studiu antické literatury měla věnovat větší pozornost, než je obvyklé.

028

14(Komenský, J.A.)

Contributions to the theory of complexity and to the humanistic thought and tradition : Comenius, Vico, Freire and Morin: educational, ethical and pedagogical implications for freedom and democracy [Příspěvky k teorii komplexity a humanistické myšlení a tradice : Komenský, Vico, Freire a Morin: vzdělávací, etické a pedagogické důsledky pro svobodu a demokracii] / Gabriella Bianco - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 39

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 284-293.

Humanistická tradice v díle J. B. Vica a filozofie vzdělávání J. A. Komenského v porovnání s teoriemi komplexity P. Fereira a E. Morina. Teorie komplexity jako změna dynamiky člověka jako živého organismu v jeho vztahu k ostatním lidem a k prostředí. Umožňuje poznat historický vývoj člověka i jeho vztah k různým hodnotovým systémům a směřování ke skutečné humanizaci. Komenského a Fereirova pedagogika a teorie komplexity tak vytvářejí univerzální hodnotu vzdělání.

029

14(Komenský, J.A.):14(Patočka, J.)

Crisis at J. A. Comenius [Krize u J. A. Komenského] / David Krámský - 12 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 258-264.

Interpretace filozofie krize u J. A. Komenského v díle J. Patočky. Patočka klade důraz na rozbor pozdních textů E. Husserla. V nich, stejně jako u Komenského, je dobová krize pojímána jako krize lidství. Oba spojuje víra v možnost nápravy, která ovšem vyžaduje radikální proměnu současného stavu.

030

14(Komenský, J.A.):14(Alsted, J.H.):14(Leibniz, G.W.):030

Eine deutsch-tschechische Enzyklopädie : zur Bedeutung von Comenius und Alsted für die neuere Leibnizforschung [Česko-německá encyklopedistika : k významu Komenského a Alsteda v novějším leibnizovském bádání] / Konrad Moll - 42 pozn., 3 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 114-131.

Autor studie se zabývá otázkami, které jsou v pátrání o podnětech a vyznění díla G. W. Leibnize stále nedořešené. Jde zvláště o problematiku vlivu Komenského na Leibnize. Ukazuje se, že Leibniz od něho převzal novoplatonskou křesťanskou tradici pansofie a panharmonie, kterou ovšem J. A. Komenský sdílel s J. H. Alstedem, je tedy důležitým mezičlánkem mezi nimi. Leibnizovo dílo je potom zpřesněním a modernizací díla obou, tedy Alsteda i Komenského. Jeho práce úzce souvisí právě s myšlenkami Komenského, a tak poukazuje na jeho stálou a naprostou modernost.

031

14(Partlicius, S.):14(Felgenhauer, P.):14(z Habernfeldu Habervešl, O.):32(Partlicius, S.):32(Felgenhauer, P.):32(z Habernfeldu Habervešl, O.)

Eschatologie, vědění a politika : příspěvek k dějinám myšlení pobělohorského exilu / Tomáš Knoz - [čeština]

In: Český časopis historický - ISSN 0862-6111 - Roč. 107, č. 3 (2009), s. 640-642.
Recenze na: Eschatologie, vědění a politika : příspěvek k dějinám myšlení pobělohorského exilu / Vladimír Urbánek - 1. vyd. - České Budějovice : Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity, 2008 - ISBN 978-80-7394-076-8

Velmi pochvalná recenze publikace vycházející z dizertační práce. Recenzent si všímá obsahu jednotlivých kapitol, které zachycují osudy a dílo tří osobností:

Partlicia, Felgenhauera a Habervešla a hodnotí rozšíření informací o nich a jejich působení. Dokazuje také, že i z této práce vyplývá, že komeniologie jako vědní obor, který se věnuje jedné osobnosti, má smysl.

032

14(Montaigne, M.E.de):14(Komenský, J.A.):37(Montaigne, M.E. de):37(Komenský, J.A.)

From Montaigne to Comenius : philosophical and pedagogical issues at the dawn of modern thought [Od Montaigne ke Komenskému : filozofické a pedagogické problémy na počátku moderního myšlení] / Joan Lluís Llinas Begon - 58 pozn. - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 133-151.

M. de Montaigne jako kritik školství své doby. Úroveň soudobého školství kritizuje i J. A. Komenský. Rozdíly mezi oběma osobnostmi. Montaigne považuje vzdělávání za soukromou záležitost, Komenský chce vzdělávat všechny lidi bez rozdílu pohlaví. Také náboženství pojmají oba odlišně. Shodují se však v tom, že staví věci nad slova a považují vzdělání za cestu k proměně každého jedince.

033

14(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.)

From the labyrinth to the one = Ex labyrintho ad unum [Od labyrintu k jednomu] / Helena Voldan - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 201-207.

Téma labyrintu a východu z něj v díle J. A. Komenského. V Labyrintu světa a ráji srdce je útočištěm vlastní duše, v dalších dílech je východem vzdělávání. Všeobecné změny je možné dosáhnout jen pomocí nejvyšší moudrosti. Duchovním způsobem je východ z labyrintu popsán v pozdním díle Unum necessarium, které se tak vrací k počátkům Komenského tvorby.

034

14:2

Irenická idea : Irenej, Řehoř z Nyssy, Komenský a současnost / Jaroslav Rajchl - 11 pozn., 1 obr. - [čeština]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 221-225.

Úvaha o náznacích konfrontace mezi náboženským a vědeckým vztahem ke světu, které se projevují v poslední době. Autor vychází z poznání, že mezi oběma vztahy existují důležité analogie, které dokumentuje na výročích dvou církevních Otců, Ireneje a Řehoře z Nyssy. Spojnici mezi nimi vytváří J. A. Komenský, zvláště ve svém díle Haggeus redivivus z r. 1632, v němž anticipuje budoucí roli vševědy jako cesty od minulosti k budoucnosti.

035

14(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

J. A. Komensky's philosophic educational conception and antique images and archetypes [O antických pojmech a archetypech filozofické pedagogické koncepce Jana Amose Komenského] / Anna S. Stepanova - 12 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 294-300.

Vliv antické filozofie pedagogiky na dílo J. A. Komenského, který se podle názoru autorky příspěvku projevuje např. používáním řecké předpony pan-, která znamená obecné, univerzální. Myšlenka obecného hraje důležitou úlohu v Komenského koncepci obnovy vzdělávání. Tato koncepce je syntetická, univerzální. Tento pojem nacházíme i u stoiků. Ti usilovali o spojování nového poznání s etikou. Stoikové i Komenský používali podobné pojmy a termíny, proto u nich můžeme najít společné archetypy.

036

37.015.2:14(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

Komeniův výchovný sen v reflexi moderní filozofické a pedagogické antropologie / Naděžda Pelcová - 21 pozn. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 229-241.

Výklad pedagogických zásad J. A. Komenského z hlediska moderní filozofie a pedagogické antropologie v pracích W. Diltheje, K. Schallera a Ch. Wulfa. Pojem pedagogické komunikace u K. Schallera, vysvětlený jako podklad pro veškerou

humanitu a lidský životní výkon (chrésis). Jde o komunikaci mezi lidmi, v jejímž průběhu se utváří jednotlivec i společnost.

037

14(Komenský, J.A.):001.1

Komenského klíč k rozmachu poznání a vzdělávání / Aois Doležel - 10 pozn. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 310-315.

Úsilí J. A. Komenského utřídit pojmy tak, aby byly převoditelné na analýzu, syntézu a synkrizi, tj. paralelismus, obdobnost a vzájemnou harmonickou souvislost. Problematika jeho triády a její přesah do vzdělávání. Snaha o utřídění znalostí není však objevem Komenského. On sám čerpal např. podněty už v Aristotelovi. O kategorizaci pojmů se později pokoušeli i Kant a Hegel. Ukazuje se, že kategorizace humanitních věd bude zřejmě vždycky nepřesná, ale přírodní vědy využívají její možnosti dokonale. Protože i kritiku Komenského náboženského myšlení je třeba odmítnout jako nerealistickou, má i dnes jeho snaha o nápravu své oprávnění.

038

14(Komenský, J.A.)

Několik poznámek ke Komenského pojetí moudrosti / Dagmar Čapková - 28 pozn. - [čeština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět střeoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 33-47.

Komenského znalost postoje k moudrosti u antických a středověkých filozofů a jeho vlastní východiska. Za zdroj moudrosti považuje svět přírody, svět člověka a Písmo svaté. V moudrosti jsou soustředěny věci lidské (filozofie), náboženství (teologie) a věci společenské (politika). Odmítá oddělení přírodních věd od této triády a jejich poznávání jen rozumem, jak o to usiloval Descartes. Pojetí moudrosti v Labyrintu světa, ve spisu Centrum securitatis, Moudrost starých Čechů a dalších. Pansofia jako dovršení úvah na toto téma.

039

14(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

Pädagogische und philosophische Prinzipien von Comenius und ihr Bedeutung für das gegenwärtige Nachdenken über die Erziehung [Pedagogické a filozofické principy Komenského a jejich reflexe v současném vzdělávání] / Klaus Schaller - [němčina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 211-228.

Tendence vývoje světa, které J. A. Komenský považoval za hrozbu. Člověk je sice autonomní jednotka, ale ve svém životě nemůže podle Komenského spoléhat jen sám na sebe, protože by uvedl svět do nepořádku. Musí proto mít pevnou oporu v Bohu. Moc dává člověku vědění. Vedou k němu tři kroky: 1) teorie, 2) praxe, 3) pansofie. Dnešní náhled na toto přesvědčení Komenského je však skeptický. Škola je v jeho pojetí dílnou lidskosti, proto musí vyučování a učení probíhat v harmonii jednoty. Teocentrický koncept "učitele národů" dnes vnímáme jako život spolu.

040

14(Patočka, J.):14(Komenský, J.A.):37.013.73

Patočkova filozofie výchovy a jeho zájem o dílo J. A. Komenského / Stanislav Stark - 18 pozn. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 265-270.

Filozofie výchovy jako východisko pedagogických názorů J. A. Komenského a přístup J. Patočky k této premise. Patočka pojímá filozofii výchovy jako cestu k sebepřekonání a skutečnému lidství v reálném světě. V něm se také odehrává výchova a výuka. Jejich protagonisty jsou učitel, který žákovi zprostředkovává poznatky, a žák, který je přijímá. Cesta sebepřekonání u Komenského jako cesta k Bohu, u Patočky cesta k transcendenci. Problematika „uzavřené“ a „otevřené“ duše.

041

14(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

The philosophical methodology of Comenius and its characteristic [Filozofická metodologie Komenského a její charakteristika] / Sook Jong Lee - 32 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 20

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 316-326.

Pokus o analýzu metodologického systému metafyziky a teologických a pedagogických teorií J. A. Komenského. Trichotomie v jeho myšlení: ratio, oratio, operatio jako základ lidského myšlení a schopností a eruditio, virtus a pietas, což jsou tři složky vzdělávání (člověk, příroda a Bůh).

042

14(Komenský, J.A.):5

Reflections on the Physicae synopsis Comenii [Úvahy nad Komenského Physicae synopsis] / Sebastian W. Stork - 173 pozn., 5 fot. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 288-323.

Za svého života byl J. A. Komenský považován za nejlepšího znalce tzv. mosaické fyziky, neboli zbožné přírodovědy. Jeho současníkům to dokazoval spis Physicae synopsis, ve kterém popsal člověka a svět jako důkaz Boží všemohoucnosti. Při výkladu zkombinoval tři principy: látku, ducha a světlo a připojil k nim tři akcidenty: pohyb, kvalitu a změnu. Věci uspořádal podle složitosti těla a míry přítomnosti ducha. Podal výčet různých fenoménů, ale nedokázal, že svět stvořil Bůh. Reagoval také na pojem kvantity při zkoumání přírody a vytvořil koncept rozmanitých druhů atomů.

043

14(Komenský, J.A.):001.1:159.955.2

Universality - globality [Univerzalita - globálnost] / Radim Palouš - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 242-249.

J. A. Komenský chápe svět jako uspořádaný celek – univerzum –, který je zaměřen k Jednomu, tj. k Bohu. Člověk jako vrchol stvoření je zodpovědný za svět a život v něm. Obráží se to v díle Obecná porada o nápravě věcí lidských, v jehož názvu v latinském originálu nacházíme slova consultatio catholica. Pojem catholicitas

pochází z řeckého spojení *cata holos*, tj. obecný, společný pro celé lidstvo. Pojem *globalitas* znamená, že Země je propojena komunikačními systémy, které umožňují stále těsnější spojení jejích jednotlivých částí. To většinou vede až k uniformitě.

044

14(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

Vernetztes Leben und Denken bei J. A. Comenius : ein Beitrag zur internationalen Verständigung und Humanität [Souvislosti života a myšlení J. A. Komenského : příspěvek k mezinárodnímu porozumění a humanitě] / Rudolf W. Keck - 23 pozn., 4 fot. - [němčina]

In: *Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag* / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 367-375.

Autor studie se zabývá pojmy, které jsou v komeniologickém bádání méně frekventované, fenomény interkulturality a internacionality u J. A. Komenského. Myšlenky Komenského vytvářejí most mezi západem, východem, severem a jihem Evropy, jeho přínos je celoevropský. Předpokládá, že Evropa půjde cestou světla a poznání, ke kterému patří i stálé poznávání pravdy. Jednotlivec bude vychováván tak, aby se podle své svobodné volby mohl začlenit do společnosti. Ve výchově budou propojeny etické, sociální, politické, teologické a antropologické aspekty.

045

14(Patočka, J.):14(Komenský, J.A.):37.013.73

Výchova k novému věku : Komenského filozofie výchovy ve výkladu Jana Patočky / Věra Schifferová - 17 pozn. - [čeština]

In: *Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education* / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 271-277.

I když se J. Patočka zajímal o filozofii výchovy J. A. Komenského už ve 30. letech 20. století, soustavně se touto problematikou zabýval až v letech padesátých. Tehdy u Komenského nacházel podněty k promýšlení otázek, které souvisely s vývojem moderní civilizace. Komenský podle Patočky odmítl subjektivismus R. Descartese, matematickou přírodovědu a mechanistický pohled na svět, který chtěl vidět v jeho realitě a harmonii. To vedlo k jeho pedagogice, která tomuto řádu měla naučit člověka, aby mohl čelit nebezpečí zneužívání přírody. To zvýšenou měrou platí i dnes.

046

14(Komenský, J.A.):172

Zur comenianischen Ethik nach dem 6. Teil der Pansophia (mundus moralis)
[Ke Komenského etice podle 6. části Pansofie (mundus moralis)] / Günter R. Schmidt - 4 pozn., 1 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 262-274.

V Pansofii, součásti Obecné porady, podává J. A. Komenský přehled všech oblastí bytí a poznání. Může být nápadné, že oddíl, který je věnovaný etice, patří mezi nejkratší, má jen 56 stran. Lze to vysvětlit tím, že etiku obsahuje celá Obecná porada. Patří do ní i pojem náprava (emendace). Problematika možnosti poznání a platnosti etických kritérií je hodnocena z hlediska filozofických a teologických souvislostí.

TEOLOGIE

047

2(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Apocalyptic political concepts : Comenius' collection of prophecies Lux in tenebris [Politická apokalyptika : Komenského soubor revelací Lux in tenebris] / Wilhelm Schmidt-Biggemann - 38 pozn., 7 fot. - [angličtina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 132-152.

Zákaz apokalyptických interpretací přítomnosti v katolické církvi po tridentském koncilu (1545–1563), v protestantských církvích po obsazení Münsteru novokřtění (r. 1530). Tyto tendence však přežívaly zvláště u protestantů, kteří v prorocích hledali posilu pro boj o nápravu v církvi. J. A. Komenský, který se s milenarismem seznámil zřejmě v Herbornu, věřil prorocům celý život. V r. 1657 vydal soubor prorocství Lux in tenebris, jehož název pozměnil v r. 1665 na Lux e tenebris. Věřil zvláště v sílu Turků, kteří měli způsobit zánik habsburského rodu, jak to prorokoval M. Drabík. Jeho smrt v r. 1671 v dnešní Bratislavě.

048

2(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

Der "catholische" Comenius : des mährischen Pansophen lebenslange Suche nach dem Verus Catholicismus ["Katolický" Komenský : moravský pansof

a celoživotní hledání pravého katolicismu] / Erwin Schadel - 137 pozn., 5 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 153-201.

Celoživotní úsilí J. A. Komenského o nalezení pravého katolicismu a jeho snaha o překonání protikladů, a to i ve vztahu k římskokatolické církvi. Spisy Prodomus pansophiae a Dilucidatio, ve kterých vysvětluje své stanovisko. Diskuze s V. Magnim a využívání děl katolických autorů (M. Kusánský, T. Campanella atd.). Návrh na překonání rozkolu mezi římskými katolíky a řeckou pravoslavnou církví. Soubor antisociniánských spisů z amsterodamského období. Spis Ocula fidei a argumentace pomocí díla Raymunda de Sabunde. Potřeba dalšího zkoumání této problematiky, protože autor studie je přesvědčen, že bude moci být nově vysvětlena pansofická metafyzika Komenského.

049

2(Komenský, J.A.):284

Comenius : ein defizit in der deutschen Pietismusforschung [Komenský : deficit německého bádání o pietismu] / Dietrich Blaufuss - 52 pozn., 6 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 234-250.

Autor příspěvku je přesvědčen, že zájem o teologii J. A. Komenského v Německu neodpovídá závažnosti tohoto tématu. To se týká i problematiky pietismu. Připomíná otázky, které je třeba v této souvislosti řešit, i zájem o náboženství Komenského v řadách německých organizátorů pietismu (A. H. Francke, G. Spizel, A. Fritsch). Současný stav bádání o pietismu v Německu.

050

2(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.)

The concept of paradise as the theological starting point for Comenius' pedagogy [Idea ráje jako teologické východisko pro pedagogické snahy Komenského] / Igor Kišš - 24 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 104-111.

Ve světě je třeba obnovit ztracený ráj. Prostředkem k tomu je výchova ve školách. Komenský však nevěřil v nebeský ráj po smrti, ale v imanentní dimenzi ráje, který má být obnovován už na světě. Rájem zde má být humanistická panharmonie. Původ této myšlenky je třeba hledat už v učení antických církevních otců a v byzantské teologii. Z ní také čerpá J. A. Komenský svůj dějinný optimismus.

051

2(Komenský, J.A.)

The concept of pietas in Johannes Amos Comenius [Koncept zbožnosti (pietas) v díle Jana Amose Komenského] / Claudio Stroppa - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 327-334.

Latinský výraz "pietas" a jeho významy. Může znamenat „miluj svého bližního jako sebe sama“, nebo vztah mezi člověkem a Bohem i život v modlitbách v klášteře. Vnitřní zbožnost člověka se často ukazovala jako světská okázalost a povrchnost. U J. A. Komenského prostupuje koncept zbožnosti celé jeho dílo a postupně se vyvíjí.

052

2(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Hans-Joachim Müller: Irenik als Kommunikationsreform : das Colloquium charitativum von Thorn 1645 [Hans-Joachim Müller. Irenismus jako reforma komunikace : Colloquium charitativum v Toruni 1645] / Marta Bečková - [čeština]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 165-169.

Recenze na: Irenik als Kommunikationsreform : das Colloquium charitativum von Thorn 1645 / Hans-Joachim Müller - Göttingen : Vandenhoeck und Ruprecht, 2004.

Rozsáhlá a vcelku pochvalná recenze publikace zpracované původně jako disertace. Recenzentka si všímá všech jejích rovin: teoretické, historické i komeniologické. Vyslovuje k nim jen méně závažné připomínky (není například zcela přesvědčena, že J. A. Komenský sehrál na schůzce v Toruni tak významnou roli, jakou mu autor přisuzuje). V závěru upozorňuje na dluh, který má česká komeniologie vůči tomuto úseku života Komenského.

053

2(Komenský, J.A.):94

Jan Amos Komenský we Włodawie w 1634 roku i unifikacja braci czeskich i kalwinów [Jan Amos Komenský ve Włodawě v roce 1634 a unifikace Českých bratří a kalvinistů] / Henryk Gmiterek - 19 pozn. - [polština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k poctě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Rezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 85-95.

Snahy o sjednocení polské Jednoty bratrské a tamních kalvinistů od začátku 30. let 17. století. Jednání mezi oběma církvemi ve Włodawě v polsko-litevském pohraničí ve dnech 22. září–3. října 1634. Složení bratrské delegace a její cesta (přepadení a oloupení). Osudy několika bratrských emigrantů z Čech, kteří v této době žili ve městě. Popis průběhu setkání, účast J. A. Komenského na jednání. Hodnocení jeho úspěšnosti z hlediska Jednoty bratrské.

054

2(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

Je Komenského "Vševěda" aktuální dodnes? / Petr Melmuk - [čeština]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 175-176.

Zpráva o vydání nedokončené disertační práce předčasně zemřelého švýcarského teologa a fyzika s českými rodinnými kořeny Daniela Alexandra Nevala. Jeho komeniologickou disertaci o rozsahu 285 stran vydali jeho přátelé v Zürichu r. 2007 pod názvem Comenius' Pansophie. Die dreifache Offenbarung Gottes in Schrift, Natur und Vernunft (Komenského Pansofie. Trojnásobné zjevení Boha v Písmu, přírodě a rozumu). Obsah pěti dokončených kapitol a úvaha nad popisem celého projektu z pera autora.

055

2(Komenský, J.A.):82.085

Jean Amos Comenius, Art et enseignement de la prédication : manuel d'homilétique de l'Unité des Freres tcheques et moraves. [Jan Amos Komenský, Zpráva a naučení o kazatelství : příručka kázání Jednoty bratří českých a moravských] / Vojtěch Balík - 9 pozn. - [francouzština]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 293-300.

Recenze na: Art et enseignement de la prédication : manuel d'homilétique de l'Unité des Freres tcheques et moraves / Jean Amos Comenius - 1. vyd. - Paris : L'Harmattan, 2006 - 264 s. - ISBN 2-296-00513-6

Rozsáhlá a podrobná velmi kladná recenze překladu díla J. A. Komenského do francouzštiny. Recenzent si všímá úvodu publikace, ve kterém je uveden životopis Komenského, problematika jeho autorství kázání a kazatelské tradice v Jednotě bratrské i jejích kazatelských zvyklostí. Editor charakterizoval Komenského jako barokního kazatele, který však současně zůstává renesančním člověkem. V závěru se recenzent věnuje jazykové stránce překladu.

056

2(Komenský, J.A.):2(Spener, P.J.):284

Kirchenreform mit gesamtgesellschaftlicher Perspektive : die "kleine Kirche" bei Comenius und des Philipp Jakob Spener [Podněty k církevní reformě s celospolečenskou perspektivou : "malá církev" Jana Amose Komenského a Philippa Jakoba Spenera] / Marcus Meier - 37 pozn., 3 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 251-261.

Výsledky autorova zkoumání vztahu J. A. Komenského a P. J. Spenera (1635-1705). Je známo, že Spener Komenského ve své korespondenci často citoval. Zřejmě znal i obsah Obecné porady, protože na první místo své pietistické orientace stavěl stejně jako Komenský četbu a výklad Bible. Informace o díle Komenského pravděpodobně získal prostřednictvím svého budoucího švagra J. H. Horba (1654–1695), který se r. 1669 setkal během svého studijního pobytu v Amsterdamu s Komenským.

057

2(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.):288

Komenskýs Pansophie als harmonische Einheit von Welt-, Selbst- und Gottes-Erkenntnis [Komenského pansofie jako harmonická jednota poznání světa, sebe a Boha] / Erwin Schadel - 108 pozn. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 5-62.

Problematika sebepoznávání v pansofii Komenského, která je vykládána jako vztah jedince ke světu a k Bohu. Komenský je přesvědčen, že člověk je mezičlánek mezi světem a Bohem. Jeho úkolem je proto zdokonalování a vzestup k božskému. Polemika se sociniány, týkající se obhajoby existence Boha ve třech osobách: Trojici.

058

2:173.3:347.62:392.5

Manželství v rané Jednotě bratrské / Martin Nodl - 48 pozn. - [čeština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 131-147.

Bratrské pojetí manželství navazovalo na tradici asketismu, která se udržovala od doby sv. Augustina, a považovalo ho jen za prostředek k plození dětí. Proto byla požadována sexuální zdrženlivost. Na rituály při uzavírání sňatku nekladla Jednota bratrská velký důraz, ale požadovala, aby byl veřejný, schválený rodiči a aby mezi snoubenci nebyl pokud možno větší věkový rozdíl. Velmi striktní byly i předpisy povolující rozvod manželů.

059

288:016:929(Komenský, J.A.)

Piet Visser (ed.), Bibliographia Sociniana : a bibliographical reference tool for study of Dutch socinianism and antitrinitarism [Piet Visser (red.), Sociniánská bibliografie : bibliografická referenční příručka pro studium nizozemského socinianismu a antitrinitarismu] / Marta Bečková - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského / Red. Philip Knijp, sest. Sibbe Jan Visser - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 272-274.

Recenze na: Bibliographia Sociniana : a Bibliographical Reference Tool for Study of Dutch Socinianism and Antitrinitarism - 1. vyd. - Hilversum - Amsterdam : Uitgeverij Verloren - Doopsgezinde Historische Kring, 2004 - 313 s.

Zpráva o bibliografii týkající se problematiky socinianismu, která byla publikována r. 2004 v rámci přípravy oslav 400. výročí úmrtí Fausta Sozzina. Recenzentka se zmiňuje o obsahu publikace, zvláštní pozornost věnuje zastoupení té části díla J. A. Komenského, která se týká náboženských polemik s jinověrci. Vytýká editorům různá drobná pochybení, ale vcelku hodnotí publikaci kladně.

060

2(Komenský, J.A.):371.671.153

Späte ungarische Reflexionen auf die Historia persecutionum [Pozdní maďarské reakce na spis Historia persecutionum] / Gizella Keserű ; [Překladatel] Tünde Katona - 17 pozn. - [němčina]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 117-129.

Historické okolnosti vzniku dvou pozdních maďarských překladů spisu *Historia persecutionum*, který sestavil J. A. Komenský s pomocí A. Hartmanna. První překlad vznikl r. 1765, druhý r. 1767. Pokus o bližší identifikaci osob obou překladatelů a rozbor překladatelských postupů.

061

2:14

Theologia Deutsch : brisante Ideen zwischen "deutscher Mystik" und Reformation [Theologia Deutsch : výbušné koncepce mezi "německou mystikou" a reformací] / Martin Žemla - 199 pozn. - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 9-57.

Rozbor anonymního díla vzniklého na přelomu 14. a 15. století a nazvaného *Theologia Deutsch* – Německá teologie. Autor příspěvku si všímá novoplatónských východisek díla a zařazuje ho do dobového dějinného a filozofického kontextu. Práce ovlivnila náboženské a filozofické myšlení i v 16. a 17. století. Je to patrné např. v dílech V. Weigela, S. Francka a J. Böhma. Zvláště vize posledního z nich ovlivnily celoživotní víru v proroctví J. A. Komenského.

062

2(Komenský, J.A.)

Theologische Schriften des Comenius gegen die Sozinianer / Konrad Moll - [němčina]

In: *Studia Comeniana et historica* : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 172-173.

Recenze na: *Wiederholte Ansprache an Baron Wolzogen = Iteratus ad Baronem Wolzogenium sermo* / Erwin Schadel - Vyd. 1. - Frankfurt a. M., Wien, New York et al. : Lang, 2002.

Recenze publikace E. Schadela, která se zabývá spisem J. A. Komenského *Opakované poselství baronu Wolzogenovi* (patřil mezi přední přívržence sekty sociniánů). E. Schadel zhodnotil jejich učení, které vycházelo z humanistického biblismu, po stránce dějin katolicismu i po stránce filozofické a rozebral výše uvedený spis, ve kterém J. A. Komenský obhajoval existenci sv. Trojice a vystoupil proti drobení protestantského tábora na jednotlivé drobné církve a skupiny. Postavil se za jejich sjednocení a za všeobecnou svornost. Přesto, že ho protivníci nevybíravě napadali, nabízel sjednocení i církvi katolické.

063

2(Komenský, J.A.)

Theologische Schriften des Comenius gegen die Sozinianer [Teologické spisy Komenského proti sociniánům] / Konrad Moll - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 173-174.

Recenze na: Antisozinianische Schriften. Deutsche Erstübersetzung, Teil 1-3 / Jan Amos Komenský ; red. Erwin Schadel - 1. vyd. - Frankfurt a. M., Wien, N. York et al. : Lang, 2008.

Recenze prvního německého překladu antisocianistických spisů J. A. Komenského, které ve třech svazcích publikoval a opatřil komentářem E. Schadel se spolupracovníky. Obsah jednotlivých svazků. Problematika obrazu Boha v člověku a zjevení a všemohoucnosti Boha. Vyznání víry v původní církvi. Vliv platónské filozofie na sv. Augustina a Komenského. Přínos této edice pro hlubší poznání teologického díla J. A. Komenského.

064

2(Komenský, J.A.)

"Die uralte christliche catholische Religion" : der Katechismus des Johann Amos Comenius ["Prastaré křesťanské katolické náboženství" : katechismus Jana Amose Komenského] / Erdmann Sturm - 40 pozn., 4 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 215-233.

Stručný obsah spisu „Die uralte christliche catholische Religion“, který J. A. Komenský vydal v Amsterdamu r. 1661 pro rozptýlené německé sbory Jednoty bratrské, které se nacházely zvláště na severní Moravě. Katechismus sestavil do otázek a odpovědí a soustředil se na základ víry své církve, tedy na problematiku víry, naděje a lásky. Teologické otázky, které mohly vyvolat rozpory, zcela pominul.

065

2(Komenský, J.A.)

Zu differenzierungen im Friedensbegriff von Johann Amos Comenius [K jemnějšímu rozlišování v pojmu míru u Jana Amose Komenského] / Alexander Kolesnyk - 60 pozn., 1 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 350-366.

Základem chápání člověka je pro J. A. Komenského celá Bible, Starý i Nový zákon. Rozum a Bible nejsou v protikladu, protože lidské věci jsou věcmi Boha. Člověk je jeho obrazem. Může se k Bohu přiblížit studiem. V popisu způsobu tohoto přiblížení vychází Komenský ze spisů Aurelia Augustina. Mír je přítomný ve víře, má v ní svou jistotu. Nerušený mír však bude jen v novém světě. Úkolem člověka je snažit se o jeho vytvoření.

POLITIKA

066

32(Komenský, J.A.)

Dva modely dokonalé společnosti : Andreae a Komenský / Markéta Klosová - 37 pozn. - [čeština]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 63-73.

Vize ideálně fungujícího křesťanského státu v představách J. V. Andreaeho (v díle *Reipublicae Christianopolitanae descriptio*, Popis obce Christianopolis) a J. A. Komenského v *Panorthosii*, součásti *Obecné porady o nápravě věcí lidských*. Základní rozdíly mezi oběma pojetími: Andreae vytváří ostrovní městský stát, téměř zcela odloučený od ostatního světa; Komenský chce pomocí vzdělávání všech lidí napravit poměry na celém světě. Další společné a odlišné vlastnosti obou projektů.

067

32(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

Von der Notwendigkeit der Praxis : Friedensgedenken und irenisches Handeln. Comenius und das Colloquium charitativum [O nezbytnosti praxe : myšlení o míru a irenické jednání. Komenský a Colloquium charitativum] / Hans-Joachim Müller - 144 pozn., 5 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 397-423.

Myšlení o míru vycházelo u J. A. Komenského z jeho životních zkušeností a nevzniklo až v období přípravy toruňského setkání katolíků a protestantů. Mír měl v jeho myšlenkách stěžejní roli pro nápravu světa a člověk v něm měl důležitou úlohu. Odpovídala tomu i jeho politická činnost, ve které se snažil prosadit své církevně politické a nápravné představy. Přes všechny překážky, které se mu stavěly do cesty (konverze B. Nigrina ke katolicismu), byl stále zastáncem mezikonfesního dialogu. Úvahy na toto téma uplatnil i v *Obecné poradě*.

PEDAGOGIKA

068

37(Komenský, J.A.):371.132(520)

The acceptance of modern education in Japan and J. A. Comenius [Přijetí moderního vzdělávání v Japonsku a J. A. Komenský] / Shin'ichi Sohma - 13 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 11

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 443-449.

V období reformy Meidži (1868) se Japonsko začalo modernizovat. To se týkalo i zavádění historie pedagogických teorií do vzdělávání učitelů. Pedagogické myšlenky J. A. Komenského byly považovány za jeden z historických pramenů teorie moderního vzdělávání. Jeho pozice se začala přehodnocovat v 70. letech 20. století, když někteří autoři zdůrazňovali, že jeho snaha vzdělávat všechny všemu formuje podřízené subjekty. Tato tvrzení se podařilo překonat. Pedagogika Komenského je dnes v Japonsku stálým pramenem inspirace pro učitele.

069

37(Komenský, J.A.):378

"Alle alles zu lehren" : zur Aktualität des Johann Amos Comenius aus studentischer Sicht ["Učit všechny všemu" : aktuálnost Jana Amose Komenského studentskýma očima] / Christa Uhlig - 6 pozn., 2 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 756-762.

Autorka příspěvku konstatuje, že studenti německých univerzit se toho o J. A. Komenském dozvídají velmi málo. Jedním z důvodů je podle jejího názoru to, že současní pedagogové nevědí, jak mají o Komenském mluvit. Studenty oslovuje jeho humanismus a demokratické pojetí vzdělávání, ale většinou je jim cizí náboženská část jeho myšlení. Proto je třeba dále zkoumat vztah mezi vědou a náboženstvím. Pravdou zůstává, že se z odkazu J. A. Komenského uskutečnila jen část. Výzkum PISA potvrdil, že k tomu, co dodnes zcela neplatí, patří i zásada „učit všechny všemu“.

070

37(Komenský, J.A.):14

Allverbesserungsbemühungen im Comenius Werk Opera didactica omnia : eine pädagogisch teleologische Analyse [Všenápravné snahy v Komenského díle Opera didactica omnia : pedagogicko-teleologická analýza] / Tomáš Kasper - 8 pozn. - [němčina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 11

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 112-117.

V pojetí J. A. Komenského je pedagogem ten, kdo ukazuje žákům jednotu světa, ve kterém spolu všechno souvisí a každá jednotlivost se vztahuje k celku. Všechny lidi je třeba naučit všemu, co budou potřebovat pro život a pro „nápravu věcí lidských“. Na jedné straně je tak myšlení Komenského teleologické, na druhé straně otvírá pro pedagogiku a výuku nové možnosti.

071

372.3/4:373.2:37.064.1:376.68

Applying principles from Comenius' Great didactic to early childhood education in Canada = Principy Komenského Velké didaktiky uplatňované v předškolní výchově v Kanadě / Glen Dixon - [čeština]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 57-64.

Autor upozorňuje na některé problémy, které musí řešit pedagogové v předškolní výchově v Kanadě, jestliže chtějí vycházet z principů, které vyložil J. A. Komenský ve Velké didaktice. Především se snaží zaměřit své působení na dítě, problémem však je, že děti často neznají angličtinu a mluví mnoha různými jazyky. Musí mít čas, aby se naučily anglicky a přizpůsobily se novému prostředí, které je často velmi odlišné od domova. Rozdílné jsou i ekonomické podmínky rodin a vědomosti rodičů. Tomu se musí přizpůsobit i spolupráce školy s rodiči.

072

371.671.11:929(Birken von, S.)

Comenius "Deutsch" : clues about editing of Orbis pictus found in the archives of Sigmund von Birken's correspondence [Comenius "Deutsch" - Komenský německy : stopy po přípravě edice Orbis pictus nalezené v archivu korespondence Sigmunda von Birken] / Hartmut Laufhütte ; [Překladatel] Christoph Hendel - 31 pozn., 6 fot. - [angličtina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 548-565.

Bližší podrobnosti o dodání učebnice Orbis sensualium pictus M. Endterovi do Norimberka a o stadiu přípravy rukopisu pro tisk nejsou známy. Autor studie pátral v osobním archivu S. von Birkenau, významného básníka a organizátora literárního života, a zjistil, že zřejmě on připravil německou část rukopisu i část latinského textu a nakreslil obrazy pro rytce Paula Creuzbergera. H. Laufhütte také považuje za pravděpodobné, že předlohou pro Orbis mohlo být dílo Vestibuli et Januae linguarum lucidarium, které vyšlo r. 1653 a bylo vytištěno písmem, které používal M. Endter.

073

37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.):371.671.11(460)(8=6)

Comenius and hispanic world [Komenský a hispánský svět] / Anna Mištinová - 16 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 19

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 492-498.

Dílo J. L. Vivese a jeho vliv na pedagogiku a filozofii J. A. Komenského. Porovnání Brány jazyků vydané v irské koleji v Salamance r. 1611 a díla Komenského Janua linguarum reserata. Překlady děl J. A. Komenského v Latinské Americe, zvláště v Mexiku a Argentině.

074

37(Komenský, J.A.):373.3:14(Komenský, J.A.):497.1)

Comenius in Serbian schools [Komenský v srbských školách] / Maja Nikolova - 13 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 11

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 470-476.

Srbská veřejnost se s pedagogikou J. A. Komenského seznamovala od 70. let 19. století. Do Srbska přicházela hlavně prostřednictvím studentů, kteří se vraceli ze studia na západoevropských univerzitách. Ti publikovali řadu statí týkajících se pedagogiky a filozofie Komenského a své poznatky využívali i v praxi. Překlad

Velké didaktiky vyšel na počátku 20. století, později byla přeložena i další díla. V 70. letech 19. století byla v Bělehradě založena česká základní škola, ve které se vyučovalo až do 60. let 20. století.

075

37(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.):378

Comenius unter Studierenden [Komenský mezi studenty] / Martin Weyer-Menkhoff - 2 pozn., 1 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 751-755.

Autor příspěvku referuje o svých zkušenostech z přednášek o J. A. Komenském před vysokoškolskými studenty. Zjistil, že jeho posluchači se o život a dílo Komenského živě zajímají a mnozí se dotazují, proč se s jeho názory seznamují teprve nyní. Jejich zájem budí zvláště jeho vztah k dětem, jeho ekumenismus a utopické myšlenky, ale i šíře jeho zájmů. Je však třeba jim vysvětlit, že myšlenky J. A. Komenského nelze přebírat bez transformace vyhovující dnešnímu způsobu myšlení a znalostí.

076

37(Komenský, J.A.):37.064.2:371.135

Comenius' ideas of pedagogical communication and peace [Komenského idea pedagogické komunikace a harmonie] / Lyudmila Chulkova - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 3

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 164-168.

Jako dobré mravy označoval J. A. Komenský celospolečensky přijaté vzorce chování. Ve své práci Didactica magna shrnul zásady chování učitelů ve škole. Nejdůležitější z nich jsou: jednotná výuka, výuka s radostí, výuka na základě důkazů, ne autority. Z těchto pravidel vyplývá i zásada harmonické výchovy, o kterou by pedagogové měli (a to v první řadě) usilovat i dnes.

077

37(Komenský, J.A.):885.0(Komenský, J.A.):681.3:007

Comenius' Labyrinth as a virtual inspiration : three levels of his presentment [Komenského Labyrint jako virtuální inspirace : tři roviny jeho zobrazení] / Markéta Pánková - 12 pozn., 5 obr., 1 fot. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 632-640.

Problematika přiblížení díla J. A. Komenského (konkrétně jeho Labyrintu světa a ráje srdce) současné širší veřejnosti, ve které pod vlivem vizualizace kultury klesá zájem o četbu. Autorka příspěvku se domnívá, že v zásadě existují tři možnosti: 1) přiblížit Komenského veřejnosti jako osobnost, 2) využít dobových ilustrací z jeho učebnic (*Orbis sensualium pictus*), 3) vyvolat svět představ, které rozvíjejí obrazotvornost žáků. Na toto téma vzniklo už několik interaktivních expozic.

078

37(Komenský, J.A.):37.01:2(Komenský, J.A.):37.013

Comenius' pädagogische Theorie im Vergleich mit Thomas von Aquin und Aurelius Augustinus [Komenského pedagogické teorie ve srovnání s Tomášem Akvinským a Aureliem Augustinem] / Herta Schmid - [němčina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 77-83.

Vliv Tomáše Akvinského a Aurelia Augustina na teologické a pedagogické uvažování J. A. Komenského. Tomáš Akvinský sice dílo Aurelia Augustina zkritizoval, ale Komenský na něho navázal, i když je v jeho díle možné najít odkazy i na Tomáše. V tomto příspěvku se autorka zaměřila na ontologii a sémiotiku a jejich překrývání, odchylky mezi nimi a na důsledky tohoto jevu na vztahy mezi studenty a učiteli.

079

371.3:37(Komenský, J.A.):37.03

Comenius' proposal of scientific literacy [Komenského návrh vědecké gramotnosti] / Wojciech Andrzej Kulesza - 17 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 9

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 518-526.

Přesvědčení Komenského, že věda je nástroj k ovládnutí světa. Proto je věda a její poznatky neoddělitelnou součástí pedagogických teorií „učitele národů“. Hlavní roli v nich hraje formování lidských bytostí takovým způsobem, aby mohly být spaseny. V současnosti, kdy se stále zvětšuje počet i objem informací, je vědecká gramotnost nepostradatelnou součástí denního života.

080

372.3:37(Komenský, J.A.):37.025.1:373.24(73)

Comenius' reflections in selected U.S.A. preschools = Odras Komenského idejí v institucionální předškolní výchově v USA / V. Celia Lascarides - [čeština]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 245-252.

Dva příklady využití principů předškolní výchovy u J. A. Komenského, které popsal v Informatoriu školy mateřské, v Pampaedii a v Orbis sensualium pictus, tj. radostného a snadného učení, zaměstnávání všech smyslů a maximální využívání všech možností dítěte, kterým musí být výchova přizpůsobena, využití obrázků apod. v severoamerických mateřských školách.

081

37(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

Comenius, der Praeceptor Europae, dem niemand im Rang gleichkommt [Komenskému - vychovateli Evropy - se nikdo nevyrovná] / Hans-Jochen Gamm - 46 pozn., 3 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 432-447.

Demokratické požadavky J. A. Komenského na školství, např. na rovnoprávnost chlapců a dívek a rovný přístup všech lidí ke vzdělávání. Tyto myšlenky publikoval v době, kdy byly absolutně neuskutečnitelné. Vzdělávání nemá být jen pro děti a mládež, ale i pro dospělé, a to celoživotně (andragogika, gerontagogika). Také mezinárodní uspořádání, které Komenský nastínil v Panorthosii, bylo zcela nové. Podařilo se ho realizovat až ve 20. století (Společnost národů, OSN, UNESCO). Smíření církví dosud neexistuje. I proto je třeba stále připomínat odkaz J. A. Komenského.

082

37(Komenský, J.A.):159.923.3

Comenius: the right-men-in-the-wrong-time syndrome : on timeless aspects of Comenius' work [Komenský: syndrom správného muže v nesprávném čase :

k nadčasovým aspektům odkazu Komenského] / Uwe Krebs - 12 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 24

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 123-133.

Každá veřejně činná osobnost pracuje ve své době v určitém prostředí. Ukazuje se, že existují nejméně tři typy vztahů mezi jedincem a společností: 1) jedinec je v předstihu před znalostmi společnosti, a proto jeho práce a myšlenky nemají v jeho době na společnost rozhodující vliv, 2) politická a společenská situace a činnost jedince se shodují, 3) dopad práce osobnosti na společnost je omezený, protože ji vláda a společnost nepodporují. Činnost J. A. Komenského je příkladem prvního vztahu, ale mnohé aspekty jeho odkazu jsou nadčasové, a proto nám mohou pomoci řešit současné pedagogické problémy.

083

37(Komenský, J.A.):14

Didactics as a the way out of the labyrinth [Didaktika jako cesta z labyrintu] / Jiří Pospíšil - 13 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 6

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 118-122.

Báje o labyrintu v díle J. A. Komenského *Unum necessarium*. Člověk žije v pýše a bludech, má však naději. Ukazuje se, že existují vazby mezi didaktikou a labyrintem jako cestou člověka v životě. Autor příspěvku se snaží dokázat, že v díle Komenského představují tyto dvě cesty cestu jedinou.

084

37(Komenský, J.A.):374.7:374.75

Erwachsenenbildung als allgemeine Beratung [Vzdělávání dospělých jako Obecná porada] / Manfred Richter - 39 pozn. - [němčina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 537-547.

Celoživotní vzdělávání není originálním přínosem J. A. Komenského, tato myšlenka je starší, avšak Komenský ji ve svých spisech, zvláště v Pampaedii a v Panorthosii, převedl z teorie do praxe. Ukázal zde individuální i oficiální rozměr tohoto vzdělávání a učinil ho součástí svého odkazu. Toto pojetí se ovšem plně projevilo až ve 20. století. Ve století 21. se vzhledem k prudkému rozvoji techniky a informatiky stalo pro lidi zcela nezbytné.

085

372.880(4)

The European culture of foreign language teaching and learning [Evropská kultura jazykového vzdělávání a vyučování] / Werner Hüllen - 10 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 11

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 548-555.

Na politickém i kulturním vývoji Evropy se podílí mnoho národů, které hovoří různými jazyky. Z toho vyplývá potřeba jazykové výuky. Již Římané se z tohoto důvodu učili řecky. Do 17. století byla jazykem vzdělanců v Evropě latina. V souvislosti s nastupujícím osvícenstvím byly analyzovány jednotlivé národní jazyky. V průběhu 19. a 20. století se nadvláda v jazykové oblasti ujala angličtina. Středověký a současný vývoj tak zřejmě tvoří paralelu.

086

37(Komenský, J.A.)(479.22)

Gruzie a Komenský / Maia Darchia - 4 pozn. - [čeština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 15

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 437-442.

Přehled duchovních, učitelů a odborníků v psychologii a filozofii, kteří se v Gruzii od 17. století zajímali o pedagogiku J. A. Komenského a snažili se ji uvádět do praxe. Upozornění na nejznámější badatele v této oblasti a na jejich odborná díla. Činnost D. Lortkipanidzeho.

087

37(Komenský, J.A.):372.880

How to become a polyglot pansophist without (much) pain [Jak se stát mnohojazyčným pansofistou bez (velké) bolesti] / Jean Antoine Caravolas - 20 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 501-508.

Ústup latiny z pozice univerzálního dorozumívacího jazyka v 17. století a hledání náhrady, do kterého se zapojil i J. A. Komenský. Teoreticky ho řešil ve Velké didaktice a Metodě jazyků nejnovější. Úkolem všech lidí bylo podle jeho přesvědčení stát se pansofy, protože měli být obrazem svého Stvořitele. Úkolem školy je proto jejich výuka a výchova. Žáci se mají učit cizím jazykům podle jeho učebnic a podrobně vypracované metodiky.

088

372.878:372.3/.4:37(Komenský, J.A.)

Hudební výchova v díle Jana Amose Komenského = Music education in "The school od infancy" by Comenius / Olga Settari - [angličtina]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 320-329.

Zastoupení hudební výchovy v Informatoriu školy mateřské J. A. Komenského. Důraz na její počátky hned po narození. Receptivní (poslechová) a aktivní část učení. Souvislost hudební, řečové, mravní a náboženské výuky. Postup při osvojování hudebních znalostí a dovedností v jednotlivých letech předškolního věku. Hudba jako součást celého života každého člověka.

089

37(Komenský, J.A.):37.064.2

The idea of autonomy in Comenius' pedagogy [Idea autonomie v pedagogice Komenského] / Antoni Gwizdak - 27 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 16

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 335-344.

Definice a podstata pojmu autonomie. Autonomie dětí v kontextu politické filozofie a geneticko-rozvojové sociologie. Pravidla vzdělávacího kontaktu: vytváření podmínek pro vzdělávací interakce v průběhu vyučovacích hodin, aby děti nabyly znalosti, podněcování spontánní kreativity. Autonomie v kontextu díla J. A. Komenského. Jeho teorie lidských tužeb.

090

37(Komenský, J.A.)

The idea of school by J. A. Comenius : compared to its current metamorphosis [Idea školy J. A. Komenského : ve srovnání s její současnou proměnou] / Hana Lukášová - 15 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 8

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktori Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 150-155.

Představa školy podle J. A. Komenského v jeho díle Opera didactica omnia a v Pampaedii. Zabýval se problematikou ideální školy, školy jako dílny lidskosti a odrazu skutečného světa ve škole. Autorka stati hledala v závěru své práce odpověď na otázku, které z myšlenek Komenského mohou inspirovat proměnu dnešní školy.

091

37(Komenský, J.A.):372.880

The importance of foreign language communication in J. A. Comenius' work [Význam cizojazyčné komunikace v díle J. A. Komenského] / Jana Přívratská - 10 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktori Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 556-562.

Výuku cizojazyčné komunikace řešil J. A. Komenský teoreticky i prakticky (tvorbou jazykových učebnic). Autorka příspěvku se snaží uvést na pravou míru skutečnost, že se ze spisů Komenského může zdát, že slavný autor stojí na jedné straně s těmi, kteří propagují mnohojazyčnost, na druhé straně však hájí jednojazyčnost a umělý jazyk, který by nahradil latinu, dosavadní jazyk vzdělavců.

092

37(Komenský, J.A.):372.3/4:372.3(474.5)

Interpretation der Mutterschule von J. A. Comenius in den Werken litauischer Aufklärer der ersten Hälfte des XX. Jh. [Interpretace Informatoria školy mateřské J. A. Komenského v dílech litevských osvícenců v první polovině 20. století] / Lilia Žukauskiene - 7 pozn. - [němčina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 13

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 430-436.

Znalost myšlenek J. A. Komenského o výchově dětí v předškolním věku na Litvě v první polovině 20. století, jejich interpretace a vliv v pedagogické praxi. Autorka stati vychází z analýzy odborných článků a archivních dokumentů a zjišťuje, že humanistické ideály a víra v úlohu rodičů při výchově dětí v prvních šesti až sedmi letech jejich života litevské pedagogie hluboce ovlivnila.

093

377.6:37(Komenský, J.A.)

Introduction of new methods of teaching to professional education : timelessness of teaching principles in J. A. Comenius' works [Představení nových metod výuky v profesionálním vzdělávání : nadčasové principy výuky v díle J. A. Komenského] / Jiří Zlámal - 3 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 14

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 187-195.

Autor se zabývá vybranou pedagogickou a didaktickou problematikou, která vzniká při uplatňování postgraduálního studia při profesním vzdělávání. Zaměřuje se na praktické i teoretické aktivity probíhající při výuce a na analýzu jejich teoretických základů. Všimá si také požadavků na vzdělání a dovednosti vyučujícího a na odpovědný přístup studentů ke studiu. Úvahy o těchto otázkách nacházíme už ve stěžejním pedagogickém díle J. A. Komenského Didactica magna.

094

37(Komenský, J.A.):372.880

J. A. Comenius and the universal language movement in the 17th century [J. A. Komenský a hnutí za univerzální jazyk v 17. století] / Yuko Kitazume - 15 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 563-569.

Porovnání přístupu J. A. Komenského a J. Wilkinse ke vztahu mezi věcmi a slovy. Komenský chápal věci jako konkrétní prezentaci idejí, Wilkins předpokládal, že věci mohou být z idejí složeny. Komenský se proto snažil znázornit věci v podobě jejich obrazů, Wilkins je znázorňoval jako konstrukci z pojmů prostřednictvím reálných znaků, které měly být univerzálním jazykem. Racionální zobrazení věcí u Komenského a využití tohoto postupu v moderní pedagogice.

095

37(Komenský, J.A.):37.014.12:371.13

J. A. Comenius' legacy in pedagogy : present and future [Odkaz J. A. Komenského pedagogice : přítomnost a budoucnost] / Emília Fulková, Boris Bošanský - 11 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 13

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s.169-176.

Charakteristika principů humanismu a demokratismu v díle J. A. Komenského Obecná porada o nápravě věcí lidských. Škola má být v každém městě i vesnici, právo na vzdělání mají mít všechny děti bez rozdílu původu a pohlaví. Vyučovat se má v mateřském jazyce. Žáci mají být vychováváni k dobrým mezilidským vztahům a k náboženské i národnostní snášenlivosti. Důležitá je také správná příprava učitelů.

096

372.874:37(Komenský, J.A.):37.025.1:372.3/4

J. A. Komenský a současná dění ve výtvarné výchově = John Amos Comenius and contemporary development in art education / Jaromír Uždil - [angličtina]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 297-307.

Musica a optica jako disciplíny vzdělávacího systému J. A. Komenského v České didaktice. Jeho důraz na barevnost a vnímání krásy světa v předškolní výchově. Stručný rozbor jednotlivých fází nazírání na problematiku dětského vidění a zobrazování skutečnosti od 30. let 20. století do současnosti.

097

37(Komenský, J.A.):372.3

Jan Amos Komenský, Informatorium školy mateřské / Dagmar Čapková - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 301-304.

Recenze na: Informatorium školy mateřské / Jan Amos Komenský ; red. Tomáš Havelka, Martin Steiner - 1. vyd. - Praha : Academia, 2007

Recenze nejnovějšího vydání Informatoria školy mateřské. Porovnání s předposlední edicí z r. 1992, kterou připravila N. Rejchrtová. Obsah tohoto vydání. Koncepce vzdělávání člověka u J. A. Komenského. Reakce na drobné omyly editora.

098

371.671.11:372.880

Janua lingvarum : changes and development of a textbook [Janua lingvarum : proměny a vývoj jedné učebnice] / Martin Steiner - 15 pozn. - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 177-182.

Vytvořit jazykovou učebnici Janua lingvarum se Jan Amos Komenský rozhodl pod vlivem edičního počínu Isaaka Habrechta, který na konci druhé dekády 17. století vydal mírně pozměněnou tzv. Hibernskou januu. Komenský však dílo radikálně přepracoval, přidal slovní zásobu a změnil koncepci. V druhé fázi změn přeskupil dílo podle struktury probíraného předmětu. V pozdější době byla Janua ještě mnohokrát upravována, ne vždycky však šťastně. V systému učebnic byla na druhém místě, před ní bylo Vestibulum.

099

37(Komenský, J.A.)

Johann Amos Comenius : Weisheitslehrer, Schulreformer und Klassiker der Pädagogik [Jan Amos Komenský : učitel moudrosti, reformátor školství a klasik pedagogiky] / Wolfgang Brezinka - 23 pozn., 1 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 424-431.

Velmi stručný přehled života a díla J. A. Komenského s důrazem na úsilí o všenápravu lidstva prostřednictvím školní výuky. Současná škola však musela být

nejprve zreformována a musela mít k dispozici veškeré známé vědění. To byla jedna z pohnutek pro vytvoření Obecné porady o nápravě věcí lidských.

100

37(Vives, J.L.):37(Komenský, J.A.)

Juan Luis Vives and Jan Amos Comenius : inspiration in pedagogy, affinity in peace efforts [Juan Luis Vives a Jan Amos Komenský : inspirace v pedagogice, spřízněnost v mírových snahách] / Jiří Beneš - 34 pozn. - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 167-175.

Autor studie vypočítává styčné body, které našel v oblasti pedagogiky a jazykové výuky mezi díly J. L. Vivese a J. A. Komenského. Oba se snažili o zlepšení stavu společnosti a zachování míru. Přímý vliv však Vives na Komenského v této oblasti zřejmě neměl, protože „učitel národů“ měl vlastní bohaté zkušenosti s válkou. Nejpregnantněji se k její škodlivosti vyjádřil ve svém pracovním deníku Clamores Eliae. Výchovu shodně s Vivesem definoval jako péči o duši, která se jejím působením stává lidskou.

101

37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.)

Klaus Schaller, Johann Amos Comenius : ein pädagogisches Porträt [Klaus Schaller, Jan Amos Komenský : pedagogický portrét] / Dagmar Čapková - 1 pozn. - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 237-239.

Recenze na: Johann Amos Comenius : ein pädagogisches Porträt / Klaus Schaller - 1. vyd. - Weiheim - Basel - Berlin : Beltz Verlag, 2004 - 140 s. - ISBN 3-407-25279-0

Pochvalná recenze spisu významného německého komeniologa. Její autorka vychází z tematického rozdělení díla a všímá si několika základních otázek, ke kterým autor zaujímá stanovisko. Jde např. o přístup k vžitému třídění díla Komenského a zrodu a zrání základních myšlenkových okruhů, které „učitel národů“ postupně precizoval. Schaller se samozřejmě, jak už naznačuje název jeho knihy, soustřeďuje na pedagogiku Komenského, ale zabývá se i problematikou pojmů omnes, omnia, omnino a jejich výskytu v jednotlivých vydáních díla. Kniha je vynikajícím východiskem pro další výzkum.

102

37(Komenský, J.A.):373.3:37.026.4:372.880.850

Komenského pedagogické principy : zkušenost jedné moskevské školy / Anna V. Denshchikova - 5 obr. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktori Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 424-429.

Zkušenosti ruské učitelky, která učí své žáky od první třídy základní školy češtinu. Využívá metodu názornosti podle J. A. Komenského. Postupuje tak, že dětem nejprve kreslí jednotlivá slova systémem pojem – obrázek. Později se systém rozšíří na pojem – obrázek – slovo, které žáci píšou vedle obrázku. Postupuje se k etapě pojem – obrázek – věta a pojem – obrázek – vyprávění. Kromě toho se žáci různými formami seznamují s českými reáliemi. Českým zvyklostem je přizpůsobena i třída.

103

37(Komenský, J.A.):37.018.11

Komenského pojetí dětství = Komenský's concept of childhood / Jana Uhlířová - [angličtina]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 31-41.

Hledání univerzální metody poznávání světa i člověka jako součást filozofického myšlení J. A. Komenského. Pansofie a jeden její pramen: výchova. Potřeba reformovat výchovu, aby člověk byl vychováván od nejtělejšího věku. Dítě jako dar Boží pro rodinu, která je povinna jej vychovávat. Vychází se z pojetí rodiny v Jednotě bratrské, kde je pojímána jako samostatná a přísně hierarchizovaná jednotka, která je částí společnosti. Dítě má být vedeno volně a svobodně, ale vychovatel ho musí usměrňovat, aby získalo všechny předpoklady k plnohodnotnému životu v dospělosti i stáří a celoživotnímu zdokonalování se, které vyústí ve věčný život.

104

37.035.461:37(Komenský, J.A.):371.384

Komenský jako inspirace pro výchovu moderního člověka : celostátní soutěž pro děti a mládež Komenský a my / Jana Přívratská, Vladimír Přívratský, Markéta Pánková, Tomáš Havelka - [čeština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 1

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktori Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna

Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 661-667.

Charakteristika soutěže Komenský a my, která vznikla před 5 lety. Vyhlášovatel, podporovatelé a přípravný tým. Průběh soutěže. Rozdělení žáků na kategorie podle stáří. Kategorie A: 6–11 let, kategorie B: 12–15 let, kategorie C: 15–19 let. Témata posledních tří ročníků ve všech kategoriích.

105

37(Komenský, J.A.)(470)

Komenský u východních Slovanů / Georgy P. Melnikov - 25 pozn. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 463-469.

Pedagogické dílo J. A. Komenského je už od druhé poloviny 17. století známé na Ukrajině i v Moskevské Rusi. Je to však prozatím jen znalost teoretická, ne praktická. Překlady se ve větším počtu začínají objevovat po r. 1768. V 19. století se odkaz J. A. Komenského stává součástí dějin ruské pedagogiky a proniká mezi inteligenci. Zájem o jeho dílo přetrvává i ve 20. století, ale jeho interpretace se musí podřizovat státní ideologii. Od této koncepce se nyní upouští. Bohužel však chybí finanční prostředky na publikaci překladů.

106

37(Komenský, J.A.):372.880:372.880.71

Latium redivivum : Ideal oder Illusion? [Latium redivivum : ideál nebo iluze?] / Andreas Fritsch - 32 pozn. - [němčina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 10

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 84-98.

Pojednání *Latium redivivum* vzniklo v Amsterdamu r. 1657 a poprvé vyšlo v ODO IV, s. 75–84. Škola má být místem, kde se při vyučování i mimo ně mluví latinsky. Tento koncept vyvolal rozporuplné reakce. Jde však o moderní holistickou jazykovou výuku, která se pod názvem přímá metoda používá při jazykové výuce v souvislosti se zahraničním pobytem.

107

37(Komenský, J.A.):167.2

Die Logik des Lehrens in der "Analytischen Didaktik" des Comenius [Logika učení v Analytické didaktice Komenského] / Lutz Koch - 9 pozn., 3 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 448-460.

Desátá kapitola Nejnovější metody Jazyků, známá pod názvem Analytická didaktika, je logicko-analytické dílo, které obsahuje logiku učení a vědeckou definici didaktiky. Logika učení má u Komenského dvě části: 1) metody výuky, které vedou k porozumění, 2) metodu, pomocí které se získává schopnost správného úsudku. Porovnání s Velkou didaktikou: v ní má přednost synkritická metoda, v Analytické didaktice metoda analytická (s její pomocí se vytváří – analyzuje – pojem didaktika). V logice učení je však nejdůležitější synkrize.

108

37:(091):929(Komenský, J.A.)

Na začátku záleží všechno [The beginning is most important] / Marie Těthalová - 1 obr. - [čeština] - Obsahuje bibliografické odkazy

In: Informatorium : Časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách - ISSN 1210-7506 - Roč. 16, č. 3 (2009), s. 18.

Výjimečnost postavy Jana Amose Komenského a důvody jeho vlivu na českou pedagogiku. Velká důležitost, kterou Komenský přikládal dětství jako době, kdy se zásadně formuje budoucí osobnost člověka. Úsilí Komenského o vzdělání pro všechny děti a o jejich přístup k česky psaným knihám. Vzájemná souvislost výchovy a vzdělávání. Autorka cituje z děl, která ilustrují tyto stěžejní Komenského myšlenky o výchově a vzdělávání.

109

372.878:37(Komenský, J.A.)

A new approach to music instruction : according to the educational philosophy from the Great Didactic by J. A. Comenius [Nový přístup k výuce hudby : podle pedagogické filozofie J. A. Komenského v Didactica magna] / František Jirka - 14 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 599-606.

Výuka hudby pomocí analýzy not, která je dnes značně rozšířena, může být zpočátku příliš složitá a nepřirozená. Nedochozí při ní totiž k přirozené asociaci věcí. Příkladem může být čtení a psaní, které se žáci také učí zároveň. Do výuky hudební výchovy musí být začleněno i psaní, proto se analytická metoda musí v co nejvyšší míře nahradit metodou syntetickou. V tomto příspěvku autor vysvětluje svůj přístup k uvedenému tématu.

110

37(Komenský, J.A.):37.02

New questions after Comenius' question [Nové otázky, které přišly po otázce Komenského] / Ana Diamant, Guillermo Ruiz - 20 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 16

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 527-536.

Jako odpověď na svou otázku: „Jak by se každý mohl naučit všemu?“ vypracoval J. A. Komenský svou didaktickou metodu, která se stala základem koncepce moderního vzdělávání v západních společnostech v 19. století. Filozofové vzdělávání ji však v této době v mnohém pozměnili, když se snažili odpovědět na problematiku didaktiky jako technologie, didaktiky jako mechanismu zlepšování metody výuky a využití didaktiky ke zlepšení vyučovací práce. Autoři zkoumají tyto otázky z pohledu dnešní praxe v Latinské Americe.

111

37(Komenský, J.A.):371.383.3

Niektoré aspekty dramatickej výchovy v diele J. A. Komenského / Milan Kips - 14 pozn. - [slovenština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 625-631.

Dramatično ve výchově podle J. A. Komenského. Jeho základem je konflikt. V konfliktu je obsažen problém, který rozděluje jeho účastníky na dvě skupiny: pro a proti. Východiskem z konfliktu je hledání a nacházení Moudrosti. Moudrost přikazuje hledat smíření a toleranci. Ta proto u Komenského často převažuje, zvláště v jeho divadelních hrách, i v konfesijních otázkách. Důležitým prvkem je dialog, který ale neobsahuje konflikt, je pouze dorozumívacím prostředkem (jako takový

musí být logický, správný a srozumitelný). Pokyny k výpravě a režii divadelního představení.

112

37(Komenský, J.A.):37.034:37.017.93

Normy vzdelanosti a mravnosti J. A. Komenského a súčasná škola / Ján Danek - 7 pozn. - [slovenština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 4

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultúre vzdelávania = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktori Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 356-362.

Pro J. A. Komenského bylo vzdělávání všech lidí bez rozdílu postavení, barvy pleti i pohlaví o všem potřebném pro život a všemi prostředky východiskem pro zlepšení podmínek života a stavu společnosti v jeho době. Vzdělávání samo však na tento úkol nestačilo, nutná byla i dobrá mravní a náboženská výchova. Tyto premisy (včetně dlouhá desetiletí zanedbávané výuky křesťanství, které formovalo jednotlivé státy Evropy) plně platí i pro dnešek.

113

37(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.)

Notwendigkeit der Gründung von einer christlichen alternativen Schule und ihrer Erziehungsrichtung : auf Basis der Theorie Didactica magna Comenius' [Nezbytnost zřízení křesťanské alternativní školy a její pedagogické směřování založené na Komenského díle Didactica magna.] / Jin Kyoung Choi - 18 pozn. - [němčina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultúre vzdelávania = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktori Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 345-355.

Bez náboženské výchovy může být ohrožena výchova morální i cíl vzdělávání. Proto je třeba zakládat školy alternativní, zvláště v těch státech, které nestaví svou kulturu na křesťanství (např. v Jižní Koreji). V těchto školách, založených na pedagogických teoriích J. A. Komenského, by bylo možné přiblížit žákům křesťanské hodnoty.

114

37(Komenský, J.A.):372.880

Novissima linguarum methodus and common European framework of reference for languages [Methodus linguarum novissima a společný evropský referenční rámec

pro jazyky] / Anna Mištinová - 24 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 4

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 570-576.

Porovnání východisek a principů výuky cizích jazyků popsaných v díle J. A. Komenského *Methodus linguarum novissima* a současných postupů, které využívá např. Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Autorka příspěvku si samozřejmě všímá i dalších aspektů, které jsou dnes součástí jazykového vyučování, např. cílů jazykové výuky nebo problematiky nadání jednotlivce a přizpůsobení obtížnosti výuky možnostem a schopnostem žáka.

115

37(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.)(437.6)

Odkaz Jana Amosa Komenského na Slovensku = The heritage of John Amos Comenius in Slovakia / Jozef Pšenák - [angličtina]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 42-54.

Vývoj vlivu teologického (*Praxis pietatis*) a pedagogického (*Janua linguarum, Orbis pictus*) myšlení J. A. Komenského na Slovensku. Stručný popis působení slovenských vlastenců (J. Bayer, I. Caban, D. Sinapius Horčíčka, D. Krman) v 17. století. V první polovině 18. století na Slovensku působili např. M. Bel, J. Bubenka a D. Lehocký. Vyvrcholením snah o přiblížení díla Komenského krajanům byla činnost J. Kollára a L. Štúra.

116

372.879.6:37(Komenský, J.A.)

Odkaz Jana Amose Komenského a motorický rozvoj dítěte = The legacy of Jan Amos Komenský and the child's motory development / Jana Berdychová - [angličtina]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 231-236.

Důraz J. A. Komenského na pohybový rozvoj dítěte a na rozvíjení jeho motorické obratnosti od nejtělejšího věku. Autorka příspěvku představuje československý projekt, který se začal uplatňovat v sedmdesátých letech 20. století. Jde o cvičení předškolních dětí s rodiči nebo prarodiči. Výhody tohoto projektu, jeho výsledky.

117

37.013.42:37(Komenský, J.A.):37.035

Odkaz Komenského sociální pedagogice / Jiří Semrád, Milan Škrabal - 9 pozn., 2 příl. - [čeština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 8

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 177-186.

Trojí vymezení sociální pedagogiky a pokus o její definici. Sociální pedagogika jako sociální (prosociální) výchova. Prvky sociální pedagogiky v díle J. A. Komenského: snaha o zlepšení životních podmínek všech lidí, výchova k lidskosti a sociální spravedlnosti. Úloha jazykové výuky při sjednocování Evropy, výchova k tvořivosti. Nutnost zajištění času pro odpočinek a různé formy jeho využití.

118

37(Komenský, J.A.):372.880

Die ODO : Wörterbücher als integraler Teil der comenianischen Lehrmethode [Slovníky jako nedílná součást Komenského metody jazykové výuky] / Jiří Beneš - 8 pozn. - [němčina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 99-103.

Tři fáze jazykového vzdělávání v učebním rozvrhu J. A. Komenského (Vestibulum, Janua, Atrium). Pro každou z nich jsou zpracovány tři příslušné učebnice: základní, která obsahuje věty, gramatická a slovník. Studie se zabývá vztahem učebnice (určitá forma onomaziologického slovníku) a slovníkem (lexikonem – sémaziologickým protějškem slovníku).

119

37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.):37.01

Omnino : Lehren nach Massgabe des Ganzen [Omnino : učení v proporcích celku] / Klaus Schaller - 29 pozn., 3 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 498-512.

Význam příslovce omnino ve Velké didaktice. Zpravidla vyjadřuje intenzifikaci jednání nebo jeho završení. Komenský je doplnil do rukopisu po kritice díla z pera J. Hübnera, který mu vytkl, že zapomněl na pansofii. Ve výuce musí být stále přítomen ohled na lidství, humanitas, a je třeba dbát na proporce celku. Omnino tedy zřejmě znamená „učit podle měřítko celku“, podle prospěchu celku, aby byla ve světě prosazována Boží láska a mír. Dnes by omnino mohlo znamenat soužití jedince s ostatními lidmi, proto by pozornost k druhým mohla být jedním z měřítek úspěšnosti výuky.

120

37(Komenský, J.A.):371.671.11(520):372.880

On the reception of Orbis sensualium pictus in Japan [K recepci díla Orbis sensualium pictus v Japonsku] / Junzo Inokuchi - 5 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 450-454.

Překlady učebnice Orbis sensualium pictus v Japonsku (úplný moderní překlad pořídil J. Inokuchi r. 1988). První překlad však vypracoval v r. 1739 japonský trosečník Gonza, který se dostal do Petrohradu, kde studoval ruštinu a potom vyučoval japonštinu. Při výuce používal Orbis sensualium pictus. Jeho překlad nebyl vydán a zůstal v rukopisu.

121

37(Komenský, J.A.)

Opera didactica omnia [Veškerá didaktická díla] / Dagmar Čapková - 22 pozn. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 39-54.

Podněty pro vznik souboru prací s pedagogickou tematikou: učitelské zkušenosti, válka třicetiletá a její následky, požár Lešna a přesvědčení Komenského, že pouze vzdělaný člověk může přispět k „nápravě věcí lidských“. Hlavní myšlenkou jednotlivých svazků je propojení otázek výchovy a vzdělávání s problematikou lidského života. Tyto myšlenky propojila pansofie, která celé dílo ovlivnila tak, že ho můžeme považovat za předstupeň Obecné porady. Kladné i záporné posudky díla od současníků J. A. Komenského.

122

37(Komenský, J.A.):929(Komenský, J.A.):081(Komenský, J.A.)

Opera didactica omnia : geneze a struktura edice v kontextu Komenského života a díla / Jan Kumpera - 20 pozn. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktori Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 55-67.

Charakteristika jednotlivých částí souboru Opera didactica omnia. Biografický úvod ke každé části jako důležitý pramen našich vědomostí o Komenského životě a díle. Podrobnější rozbor několika menších prací, které vznikaly v Sárospatoku. Spis Typographaeum vivum, v němž autor dokazuje, že výuka by se měla žákům vtisknout do paměti tak pevně jako tisk do papíru.

123

37(Komenský, J.A.)(437.6)

Opera didactica omnia a Slovensko / Viera Žbirková - 19 pozn. - [slovenština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 16

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktori Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 414-423.

Pedagogické dílo J. A. Komenského bylo na Slovensku známé od 40. let 17. století. Svědčí o tom nejen jeho pedagogické práce v knihovnách slovenských pedagogických škol a v soukromých knihovnách jejich učitelů a duchovních, ale i rozsáhlá korespondence Komenského posílaná na Slovensko. Nelze pominout ani osobní kontakty Jana Amose při jeho cestách do Uher. Druhá část studie se zabývá ohlasem Opera didactica omnia v Novohradě a v Bratislavě v druhé polovině 18. století.

124

37(Komenský, J.A.)

Panharmonia und Panchresia : J. A. Komenskýs Antwort auf die alte Frage nach der Lehrbarkeit der Tugend [Panharmonia a panchresia : odpověď J. A. Komenského na starou otázku, zda ctnosti se lze naučit] / Klaus Schaller - 40 pozn. - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 133-147.

Otázka, zda je možné se naučit ctnosti, byla řešena už v antice a nepřestává lidstvo zajímat ani dnes. Snažil se ji vyřešit i J. A. Komenský. Jeho řešením se v tomto příspěvku zabývá známý německý komeniolog K. Schaller. Vychází z komparace mezi F. Baconem a J. A. Komenským, z rozboru Komenského spisu *Via lucis, Pansophiae diatyposis* a *Pampaedia*, oživení ideálu řecké kalokagathie a úvah o aktuálním významu pedagogické zásady *omnes, omnia omnino*.

125

37(Komenský, J.A.):14(Komenský, J.A.):37.013.73

The pedagogical importance of the modern equivalents of Comenius' panhenosia, syncrisis and motus [Pedagogický význam moderních ekvivalentů Komenského pojmů panhenosie, synkrize a motus] / Harm Paschen - 25 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 18

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 301-309.

Porovnání významu pojmů panhenosie, synkrize a motus v době Komenského a dnes. Panhenosie u Komenského znamenala vše je jedno, dnes je pojímána jako vzájemný vztah všech oblastí života a znalostí, synkrize byla pochopením věci a úkolu prostřednictvím srovnávání některých poznatků o nich, dnes je to kritická metoda porozumění na základě rozdílných poznatků a motus jako dřívější vnitřní hnací síla je dnes chápán jako informace, která řídí vzdělávání a rozvoj člověka. Proto je třeba na překážky v procesu integrace, kritické hodnocení a informace hledět jako na nezbytné nástroje vývoje společnosti.

126

37(Komenský, J.A.):37.026.9:681.3:007

Podpora tvořivosti uplatněním obrazové stránky médií : cesty rozvíjení Komenského odkazu v digitálním věku / Jaroslav Vančát, Roman Hofman - 2 pozn. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 607-612.

Orbis sensualium pictus J. A. Komenského jako nové médium v pedagogice. Obraz jako nástroj poznání a jeho chápání jako přímého odrazu skutečnosti. Dnes víme, že obraz nemá ke skutečnosti přímý vztah, že je to sociální konstrukce, která působí na naše individuální zkušenosti. Současný rozvoj zobrazovacích technik pomocí

digitalizace a Rámcový vzdělávací program, který je zaváděn do škol od školního roku 2007/2008. Individualizace výuky, která z něj vyplývá, a potřeba doplnění vybavení škol a rozšíření vzdělávání učitelů.

127

371.3:374.75:37.014.22(091)

Pojem gramotnosti a vzdělanosti a jejich proměny od Komenského k současnosti / Milada Rabušicová, Karel Rýdl - 7 pozn. - [čeština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 14

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 509-517.

Definice pojmu gramotnost. Jeho obsah v šestnáctém a sedmnáctém století. Vynález knihtisku, rozšíření znalosti čtení a později i psaní. Postupné prosazování všeobecné gramotnosti (výuka trivia, tj. čtení, psaní, počítání) a rozšiřování počtu vzdělaných úředníků ve státní správě na počátku 19. století. „Průmyslová revoluce“, která dětem umožnila pravidelnou školní docházku. Současný trend: společnost vědění, koncept celoživotního vzdělávání a učení. Formální, neformální a informální učení.

128

372.3.02:372.32:37.018.11

Preverbal infants, their primary teachers and primary toys = Nemluvňata, jejich prvotní učitelé a prvotní hračky / Hanuš Papoušek, Mechthild Papoušek - [čeština]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 84-101.

J. A. Komenský napsal první ucelenou publikaci o výchově dětí v prvním období života. Podle jeho přesvědčení má být v této době nejbližší vychovatelkou potomka matka. Neupřesnil však, v čem spočívají její vychovatelské dovednosti. Autoři příspěvku na základě speciálního výzkumu prokázali, že působení rodičů na dítě je z velké části neuvědomělé, že jejich hovor s dítětem, zabarvení hlasu i jeho dikce mu pomáhají naučit se vytvářet hlásky, slabiky a později slova a sdělují mu prvotní kategorické informace.

129

37(Komenský, J.A.):372.3/4

Předškolní výchova v díle J. A. Komenského = Early childhood education in the work of J. A. Komenský (Comenius) / Dagmar Čapková - [angličtina]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 15-30.

Nezastupitelné místo předškolní výchovy v pedagogickém díle J. A. Komenského. Jeho zájem o ni už od doby, kdy psal Didaktiku českou a Informatorium školy mateřské. Pojetí dítěte jako samostatného fenoménu, důraz na jeho tělesný i rozumový vývoj odpovídající jeho věku. Povinnost rodičů tento vývoj adekvátně podporovat už od okamžiku početí. Morální a náboženská výchova. Vzdělávání jako hra a příprava na dobrý pozemský život, zakončený životem věčným. Předškolní výchova v Obecné poradě.

130

37(Komenský, J.A.)(497)

Putování díla J. A. Komenského do Slovinska a na Balkán / Ivan Dorovský - 48 pozn. - [čeština]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 477-491.

Postupné pronikání znalostí o díle a životě J. A. Komenského do Slovinska a jejich střetávání s místními vlivy. První překlad Orbisu, nejvýznamnější slovinští osvícenci J. Kopitar (spolupracoval s J. Dobrovským) a F. Miklošić. Stěhování Řeků a Makedonců z tureckého područí do jižních Uher a zakládání nových domovů. Příchod G. Zavirase a jeho překlad Orbisu do novořečtiny. Recepce díla J. A. Komenského v Srbsku, Chorvatsku a Bulharsku.

131

37(Komenský, J.A.):371.135(091)

Reception of Comenius' ideas among teachers at pre-primary, primary and higher schools in the Czech territories [Recepce Komenského myšlenek mezi učiteli předškolních zařízení, základních škol a následných vzdělávacích institucí v Českých zemích] / Jana Uhlířová - 16 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 156-163.

Vztah českých učitelů k pedagogice J. A. Komenského se neomezuje jen na její uplatňování ve výuce, ale platí i pro její tvůrčí rozvíjení. Autorka příspěvku to

dokumentuje na práci několika osobností české pedagogiky, které působily v 19. a 20. století: Jana V. Svobody, Josefa Kliky, Josefa Hendricha a Jana Uhra.

132

37(Komenský, J.A.)(430):930.253

The reception of comenian pedagogy in Saxony : new archival evidence [Přijetí pedagogiky Komenského v Sasku : nové archivní důkazy] / Alan Ross - 16 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 134-141.

Sasko bylo prvním státem Svaté říše římské, který podporoval J. A. Komenského. Komeniologové v 19. století však tvrdili, že ani zde nebylo za jeho života přijetí jeho pedagogiky příliš rozšířené. V jazykové výuce učitelé hodně využívali Vestibulum, celkově však Komenského myšlenky nepřijali. Toto stanovisko nyní potvrzují nově objevené archiválie. Jejich obsahem jsou zprávy o škole ve Zwickau a odpověď Komenského na dopis P. Colbovia, která zde byla publikována.

133

37(Komenský, J.A.):37.01(480)

The reception of Comenius' Opera didactica omnia in Finland [Přijetí Komenského díla Opera didactica omnia ve Finsku] / Markku Leinonen - 16 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 29

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 398-406.

Soubor didaktických prací J. A. Komenského Opera didactica omnia se začal ve Finsku uplatňovat v druhé polovině 17. století díky pedagogické činnosti J. Gezelia staršího (1615–1690), „otce finského lidového vzdělávání“, který se stal r. 1665 biskupem v Turku. Vliv pedagogiky Komenského přetrvával až do 18. století, ale obecně známější se stala až v 19. století, v době prudkého rozvoje společnosti i pedagogiky.

134

372.3/4:373.24:371.135:37(Komenský, J.A.)

References to Comenius in textbooks for preschool teachers in Hungary from 1837 = Odkazy na Komenského v učebnicích pro učitelky předškolní výchovy v Maďarsku od r. 1837 / Éva Szabolcs - [čeština]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 65-76.

Přehled názorů na výchovu předškolních dětí v díle J. A. Komenského, jak byly hodnoceny v Maďarsku od r. 1837 do současnosti. Do sedmdesátých let 19. století zde neexistovaly učebnice pro studium předškolní výchovy, takže se lze opírat jen o zprávy zachované v sešitech zápisů z přednášek. Jednotlivé učebnice, jejich hodnocení některých prvků Komenského koncepce a pokusy o jejich zavedení do praxe na přelomu 19. a 20. století. Éra kultu osobnosti a její doznívání na začátku 60. let. Současný stav.

135

37(Komenský, J.A.):37.01(437.6)

Reflexie J. A. Komenského u niektorých predstaviteľov slovenského národného obrodu v prvej polovici 19. storočia / Alexandra Pavličková - 7 pozn. - [slovenština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 10

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 407-413.

Společenské a hospodářské změny na Slovensku v prvních desetiletích 19. století. Působení myšlenek osvícenství a snahy o jazykovou obrodu. Nástup generace štúrovců. Jejich demokratické ideály. Vyhlášení slovenštiny jako spisovného jazyka r. 1843. Úsilí o povznesení školství. Vzdělání pro všechny bez rozdílu původu a pohlaví. Potřeba vzdělávání učitelů. Celoživotní vzdělávání. Působení L. Štúra a B. P. Červenáka jako teoretiků pedagogiky, která vycházela z požadavků J. A. Komenského.

136

37(Komenský, J.A.):37.014.5(492):37.014.52:371

The school policy of the Dutch Republic in the light of the views of Comenius [Školská politika Nizozemské republiky ve světle názorů Komenského] / Pauline van Vliet - 51 pozn. - [angličtina]

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta

Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 383-397.

Autorka zkoumá fungování školy v Nizozemí v době J. A. Komenského. Jde jí o vzdělávací politiku republiky a o to, zda stát a církve byly rovnocennými partnery. Jednotlivé provincie měly vlastní školní řády a zakládaly své Scholae Illustres. Podle Komenského však škola neměla hrát žádnou úlohu v rozepřích soupeřících zájmových skupin, jak se v Nizozemí často stávalo. Základní a střední školy byly odděleny, obsah vzdělávání byl jednotný. Učebnice Komenského však v nich byly využívány jen velmi málo.

137

372.880:378.4

Some comenian reflections on language learning at university [Některé úvahy o jazykovém vzdělávání na univerzitách ve světle Komenského] / David Little - 4 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 5

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 577-582.

Autor příspěvku představuje program vzdělávání v cizích jazycích, který univerzita Trinity College v Dublinu v Irsku nabídla svým studentům (převážně anglického původu), aby v nich mohli rozšířit své znalosti a kompetence. Teoretické aspekty samostudia a autonomního učení v cizojazyčném vyučování. Projekt Rady Evropy „Evropské jazykové portfolio“, který vychází z podnětů J. A. Komenského.

138

37:502:61:371.135

The teacher as servant of nature : Hippocrates, Comenius and the culture of education [Učitel jako služebník přírody : Hippokrates, Komenský a kultura vzdělávání] / Lars Lindström - 14 pozn. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 7

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 142-149.

Opomíjení role lékařství jako „porodní báby“ pedagogiky na počátku novověku. J. A. Komenský se však zabýval praktickou moudrostí lékařství. V Pansofii převrátil

vztah mezi autoritou, vědeckým poznáním a zkušeností. Nespoléhal se už zcela na starobylé autority, ale vodítkem mu byla příroda. Podle Komenského by učitel měl přírodu „pěstovat, ne přetvářet“, protože je jejím služebníkem, ne pánem.

139

37(Komenský, J.A.):371.671.11

The tradition of Comenius in contemporary Poland = Tradice Komenského v současnému Polsku / Jan Hellwig - [čeština]

In: Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - s. 55-56.

Stručné zachycení činnosti Kulturní společnosti Leszno. Její členové pořádají semináře a výstavy a umožňují studium archivních materiálů zájemcům o dílo J. A. Komenského. Velkou pozornost věnují Komenskému také autoři učebnic pro polské školy.

140

37(Komenský, J.A.):681.3:007

Unsere multimediale Bildungslandschaft unter dem kritischen Blick des J. A. Comenius [Naše multimediální výchova z hlediska kritického pohledu J. A. Komenského] / Klaus Schaller - [němčina]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Rezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 199-206.

Snaha J. A. Komenského o vypracování takového plánu výchovy, podle kterého by se všichni naučili všechno v jeho vlastní celistvosti (omnes, omnia, omnino). Podle některých komeniologů byl tento pokus zahájen v Orbis sensualium pictus, jiní ho nacházejí už ve Via lucis, vrcholí však určitě v De rerum humanarum. Autor příspěvku rekapituluje naše dnešní možnosti multimediální výchovy spojené s Internetem. Připomíná, že by nikdy nemělo jít jen o techniku, ale vždycky také o humanitu. To je odkaz Komenského, na který by se nemělo zapomínat.

141

37(Komenský, J.A.):371(091)

Viel erörtert und doch ignoriert : Comenius in der historischen Bildungsforschung in Deutschland [Zhusta diskutován, a přece ignorován : Komenský v bádání o historii pedagogiky v Německu] / Heinz-Elmar Tenorth - 48 pozn., 6 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag /

herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 513-527.

Autor je přesvědčen, že mimo okruh badatelů-komeniologů je odkaz J. A. Komenského v Německu zanedbáván. V centru pozornosti historiků pedagogiky jsou zde dvě období: 1) pedagogika 19. století, 2) 20. století a obě diktatury – nacistická i komunistická. Současné dějiny školství nekladou dostatečný důraz na to, že Komenský byl mezi těmi, kdo v 17. století začali rehabilitovat vžité pojmy a hodnoty.

142

37(Vives, J.L.):37(Komenský, J.A.)

Vives and Comenius - Reformers of European Education : background and parallels [Vives a Komenský - reformátoři evropského vzdělávání : antecendence a paralely] / Anna Mištinová - 56 pozn. - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 153-165.

Paralely v díle J. L. Vivese a J. A. Komenského: oba usilovali o reformu společnosti cestou jejího vzdělávání a výchovy. Ty měly působit jako prostředek harmonizace společnosti a porozumění mezi jednotlivci i národy. Vives ukázal nový směr výchovy, Komenský vytvořil jednotný systém vzdělávání. Pro oba byla ve výuce důležitá názornost, nástrojem poznání byly jazyky (včetně mateřského). Komenský znal Vivesova díla, jak o tom svědčí odkazy ve spisech Physicae synopsis, Didactica magna i Methodus lingvarum novissima.

143

37.013.21:37.032:37(Komenský, J.A.):371.15:37.064.2

Vznešenost učitele [Teacher's majesty] / Ondřej Hausenblas - 1 fot. - [čeština]

In: Kritické listy : čtvrtletník pro kritické myšlení ve školách - ISSN 1214-5823 - Roč. 2009, č. 34 (2009), s. 5.

Zamyšlení nad tím, zda se může dnešní učitel dočkat uznání a cítit se tak povznesen. Svě sebevědomí a důstojnost si mohou učitelé zvýšit tím, že sami věří ve vysokou hodnotu myšlení a vědění. Učitel má podle Komenského žákům „otevírati rozum“. Učitelé žáka nemohou ponižovat, protože by sami ztratili svou důstojnost, kterou mu mají pomoci vybudovat svým moudrým chováním.

144

37(Komenský, J.A.):37(Andreae, J.V.):929(Komenský, J.A.):929(Andreae, J.V.)

Wege aus der Krise : Johann Valentin Andreae und Johann Amos Comenius [Cesty z krize : Johann Valentin Andreae a Jan Amos Komenský] / Michael Widmann - 61 pozn., 2 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 93-113.

Stručná charakteristika osobnosti J. V. Andreaeho (1586–1654). Jeho přístup k řešení politické, náboženské a hospodářské krize na přelomu 16. a 17. století: přesvědčení, že všechny tyto oblasti včetně školství je třeba zásadně reformovat. Absolutní souhlas J. A. Komenského s tímto míněním. Snaha „učitele národů“ řešit tuto problematiku vypracováním všenápravného spisu. Dopisování s Andreaem a dosud nejasné důvody jeho přerušení. Také jejich vzájemné vztahy a to, jak Komenský po Andreaeho smrti využíval jeho podněty, nejsou zatím zcela zřejmé.

KORESPONDENCE

145

651.7:929(Truhlář, A.):929(Kvačala, J)(437.6)

Listy Antonína Truhláře Jánovi Kvačalovi / [Libor Bernát] - 29 pozn., 3 fot. - [slovenština]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 215-220.

Zpráva o dopisech profesora A. Truhláře (1849–1908), biografa a bibliografa starší české literatury, které psal v letech 1891–1900 jako redaktor Časopisu Českého musea J. Kvačalovi. Tyto dopisy se dnes nacházejí v knihovně Evangelické bohoslovecké fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě. Jejich obsah a forma a z nich vyplývající osobní vztah mezi oběma korespondenty. Kvačalovy odpovědi zatím nebyly objeveny.

146

651.7(Komenský, J.A.):081(Komenský, J.A.)(438)

Nachrichten aus Polen in der Korrespondenz zwischen J. A. Comenius und J. N. Lilienström [Zprávy z Polska v korespondenci J. A. Komenského a J. N. Lilienströma] / Jolanta Dworzaczkowa - 20 pozn. - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 201-207.

Autorka stati se vrací k objevu korespondence mezi J. A. Komenským a velitelem švédské posádky ve Štětíně J. N. Lilienströmem z let 1655 a 1656. Komenský psal zprávy pod pseudonymem Ulrich Neufeld. Lilienström pak o nich informoval krále Karla Gustava a připojoval i zprávy získané od Václava Sadovského. J. Dworzaczkowa se zabývá širšími historickými souvislostmi této korespondence, osvětluje některé problémy vzniku Komenského spisu Panegyricus Carolo Gustavo a úlohu administrátora Lešna J. G. Schlichtinga. Hodnotí informace Komenského jako odpovídající skutečnosti, ale ne zcela neznámé.

UMĚNÍ

147

792:371.383.3:37(Komenský, J.A.)

Comenius' Theaterkonzept im Kontext des europäischen Barocks [Komenského koncept divadla v kontextu evropského baroka] / Herta Schmid - 57 pozn., 6 fot. - [němčina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 48

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 461-497.

Význam hry jako vyučovací metody. Rozvíjení nadání každého jedince ve škole a vymezení jeho sociální role. Cíle divadelní tvorby J. A. Komenského: přiblížení dramatického díla autorů antických komedií Plauta a Terentia, odpověď na jezuitská divadelní představení, přemožení odporu k divadlu v Jednotě bratrské. Úpravy antických dramát tak, aby vzbuzovala radost z rozumného úsudku a mezilidské komunikace. Zdůrazňování autority E. Rotterdamského, M. Luthera a P. Melanchhtona jako příznivců hraní divadla, aby byl překonán odpor Jednoty k této činnosti.

148

737.1:929(Komenský, J.A.)

Depictions of Johann Amos Comenius on Czechoslovak and Czech legal tender of the 20th century [Jan Amos Komenský na československých a českých platidlech 20. století] / Petr Vorel - 15 obr. - [angličtina] - Obsahuje bibliografické odkazy: 3

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultury vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktori Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna

Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 650-660.

Kovová i papírová platidla jako nosič informací a prostředek ovlivňování historického vědomí. Zobrazení J. A. Komenského na československých a českých penězích počtem převyšuje všechny ostatní historické osobnosti (československá pětikoruna z r. 1921, česká dvousetkoruna z r. 1993). V období socialismu se portrét Komenského objevil na dvacetikoruně z r. 1988. Jeho nadčasový význam dokumentují i dvě československé stříbrné pamětní mince (desetikorunová z r. 1957 a pětisetkorunová z r. 1992).

149

7.045/.046:2(Komenský, J.A.):929(Komenský, J.A.)

Theologische Schriften des Comenius gegen die Sozinianer [Teologické spisy Komenského proti sociniánům] / Konrad Moll - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 170-171.

Recenze na: Sehendes Herz (cor oculatum) : zu einem Emblem des späten Comenius, mit einem Vorwort von W. Korthaase / Erwin Schadel - Vyd. 1. - Frankfurt a. M. : Wien, New York et al. Lang, 2003 - 13 obr.

Recenze studie E. Schadela o emblému, který uvádí polemiky J. A. Komenského s groningenským kalvínským teologem S. Maresiem. Ten na konci 60. let 17. století kritizoval Komenského víru v chiliasmus a celé jeho životní dílo obsažené ve všenápravě. Recenzent se zabývá grafickou podobou a vypovídací hodnotou emblému, která má ukázat účast člověka na Logu jako motivu všeobecně, univerzálně pojatého křesťanství. Tuto problematiku je třeba dále zkoumat.

LITERATURA A JAZYKOVĚDA

150

875:871:14(Komenský, J.A.)

Comenius über den Umgang mit antiken Klassikern : ein Textvergleich [Komenský o antických klasicích : textové srovnání] / Walter Eykmann - 78 pozn., 1 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 75-92.

Postoj J. A. Komenského k antickým autorům v době jeho pobytu v Sárospataku představuje jednu z fází v jeho myšlenkovém vývoji. Texty, které tehdy napsal, si navzájem odporují. V přednášce Řeč o správném používání knih, hlavním nástroji vzdělávání z 28. 11. 1650 antické autory uznale ocenil, zatímco v textu O nápravě knih z 22. kapitoly Panorthosie je považoval za pohanské, a proto zakázané. Je zřejmé, že pro hledání pravdy jejich cenu omezil, protože je hodnotil jen podle jejich přínosu pro pansofické poznání.

151

800.2:14(Komenský, J.A.)(430)

Comenius und die Geschichte der Sprachwissenschaft in Deutschland [Komenský a dějiny jazykovědy v Německu] / Wolf Peter Klein - 26 pozn., 4 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 324-335.

Výzkum problematiky lingvistického myšlení J. A. Komenského a jeho souběžnosti s jazykovědnými diskuzemi v 17. století. Komenskému byl cizí tehdejší běžný purismus a slovíčkaření, ale počítal se všemi existujícími jazyky. Chtěl vytvořit nový jazyk, kterému by se mohli naučit všichni lidé, aby si snáze porozuměli. Pod vlivem biblického učení o vzniku mnoha jazyků byl však přesvědčen, že se současný stav podaří změnit. Obě výše uvedené myšlenky vytvářejí jeho charakteristické, svým způsobem rozporné, myšlení o jazyce.

152

82-94:050.8:929.001.5(Komenský, J.A.)

Die Comenius-Jahrbücher 1993–2006 [Comenius-Jahrbücher 1993–2006] / Gottfried Bräuer - 42 pozn., 2 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 763-787.

Vznik ročenky Německé komeniologické společnosti (Deutsche Comenius-Gessellschaft), která pod názvem Comenius-Jahrbuch vychází od r. 1993. Stručná charakteristika deseti ročníků, které dosud vyšly. Autor uspořádal jednotlivé studie pro účely hodnocení do šestnácti tematických okruhů. Najdeme zde i příspěvky, které reflektují převrat v Československé republice v r. 1989. Způsob odrazu těchto událostí v komeniologickém bádání německé komeniology velmi zajímavý. Poděkování W. Korthaasemu za dlouholetou redaktorskou činnost.

153

82-96:2(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.):32(Komenský, J.A.)

Der Friedenstheologe, Friedendpädagoge und Friedenspolitiker Comenius in der deutschen wissenschaftlichen Literatur der neueren Zeit [Teolog míru, pedagog míru a politik míru Komenský v německé vědecké literatuře nové doby] / Karl Ernst Nipkow - 84 pozn., 3 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 376-396.

Zpráva o tématu míru, pedagogiky, politiky a teologie v díle J. A. Komenského v německé odborné literatuře od 60. let 20. století po současnost. V 70. a 80. letech byl zájem o tato témata jen slabý, jeho zesílení vyvolalo teprve jubileum v r. 1992. V Německu byla v tomto roce obnovena činnost Německé komeniologické společnosti (Deutsche Comenius-Gesellschaft), v roce 1993 začala vycházet ročenka pod názvem Comenius-Jahrbuch. V závěru příspěvku se autor zmínil o své publikaci z r. 2007 *Der schwere Weg zum Frieden* (Těžká cesta k míru) a o disertaci svého žáka Michaela Widmanna *Wege aus der Krise* (Cesta z krize). Obě práce se zabývají reformním myšlením J. A. Komenského.

154

885.0(Komenský, J.A.):081(Komenský, J.A.)

Jan Amos Comenius, El laberinto del mundo y el paraíso del corazón / Juan Sánchez - 5 pozn. - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 240-244.

Recenze na: El laberinto del mundo y el paraíso del corazón / Jan Amos Comenius ; Aida Martínez - 1. vyd. - Milano : Silvio Berlusconi Editore, 2002 - XLVI + 492 s.

Rozsáhlá recenze posledního překladu *Labyrintu světa a ráje srdce* (překladatelka Aida Martínez) do španělštiny začíná rozbořem velmi instruktivní předmluvy, kterou napsal profesor Miguel A. Granada. Většinu posudku pak jeho autor věnuje porovnání jazykových kvalit tohoto překladu z r. 2002 s téměř současným překladem (r. 1999) *Labyrintu*, který v Buenos Aires v Argentině vypracovala Helena Voldanová. Oba překlady jsou kvalitní a jistě přispějí k oživení znalostí o české literatuře ve španělsky mluvících zemích.

155

885.0(Komenský, J.A.):372.880.850

Komenského Dvěře jazyků otevřené a Fischerovy Knihy hospodářské / Josef Hubáček - 3 pozn. - [čeština]

In: Studia Comeniana et historica : časopis Muzea J. A. Komenského v Uherském Brodě pro komeniologii, historii 16., 17. a 18. století a regionální dějepis moravsko-slovenského pomezí - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 80 (2008), s. 89-93.

Porovnání slovní zásoby v Komenského Dvěřích jazyků otevřených (vydány v Praze jezuiti r. 1669) a Knihách hospodářských Kryštofa Fischera, jezuiti, který torzo svého díla napsal v letech sedmdesátých a osmdesátých 17. století latinsky. Po jeho smrti ho přeložil do češtiny jeho spolubratr J. Barner. Stručná charakteristika osobností všech tří autorů. Příklady identity pojmů pro práci v zemědělství. Autor příspěvku dokazuje, že podobnost výrazových prostředků je prakticky úplná tam, kde Barnerovi stačilo názvy jednoduše vyjmenovat (jak to dělal i J. A. Komenský), ale tam, kde musel vysvětlit problém šířeji, je závislost překladu na předloze volnější.

156

806.0(437.1):37(Komenský, J.A.)

Spanish in the Czech lands at the time of J. A. Comenius [Španělština v českých zemích doby J. A. Komenského] / Simona Binková - 117 pozn. - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 107-132.

Znalost a rozšíření používání španělštiny v Čechách a na Moravě v 17. století. Význam vztahů mezi rakouskými a španělskými Habsburky, vzájemné sňatky a výchovně-vzdělávací pobyty rakouských princů ve Španělsku. Kavalírské cesty šlechticů z Čech a Moravy do Španělska, jejich španělské nevěsty v českém prostředí a styky s domovem. Soukromá a úřední korespondence, španělské knihy v soukromých knihovnách a počátky snah o rekatolizaci. Španělština mezi protestanty a v armádě. Zájem J. A. Komenského o novinky ze Španělska a jeho zpracování irské Janua linguarum.

157

885.0(Komenský, J.A.):82.085:82.03:2(Komenský, J.A.)

"Tiše povstal, bez divadla a prachu z sebe děláni" : Komenský kazatel - mezi slovesným uměním a katechezí / Tomáš Havelka - 38 pozn. - [čeština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Rezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 97-116.

Současné znalosti o dochování kázání J. A. Komenského. Historické okolnosti jejich vzniku. Názory Komenského na úlohu kázání při bohoslužbě, vycházející z tradice Jednoty bratrské. Slovník a frazeologie kázání a jejich celková kompozice: pokus o sledování Komenského, slovesného umělce, a jeho vývoje od kazatele

reformačního pojetí k barokizaci v kázání O vymítání němého a jakéhokoliv jiného ďábelství.

ŽIVOTA DÍLO

158

929(Komenský, J.A.)

Comenius und Herborn [Komenský a Herborn] / Rüdiger Störkel - 73 pozn., 8 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 528-547.

Město Herborn a tamější vysoká škola v době, kdy zde studoval J. A. Komenský. Jeho učitelé a jejich odborné znalosti a filozofické směřování. Komenský jako žák a šířitel nabytých vědomostí a znalostí. Jeho odvrát od herbornské školy v době, kdy se zde začala prosazovat Descartesova filozofie. Obnovení zájmu o odkaz Komenského v Herbornu koncem 19. století, kdy se slavilo třísté výročí jeho narození.

159

929(Jablonski, D. E.):296:655.1(430)

Daniel Ernst Jablonski and Berlin's Hebrew printing press : Comenius' grandson, bishop of the Moravian church as a printer and publisher [Daniel Ernst Jablonski : vnuk Komenského, biskup Moravské církve a berlínská hebrejská tiskárna] / Menahem H. Schmelzer - 67 pozn., 6 fot. - [angličtina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 566-588.

Činnost D. E. Jablonského v Berlíně jako tiskaře židovských knih v hebrejštině. Jako první byla r. 1699 vytištěna v jeho soukromé tiskárně Bible. Jablonski, který ovládal hebrejštinu na vysoké úrovni, tisk sám korigoval. Zajistil také potřebná povolení krále, a proto mohl na začátku 18. století vyjít i Pentateuch a později dvakrát Talmud. Podílel se i na finančním zajištění tisků, takže se zadlužil a jeho knihovna se vzácnými tisky musela být po jeho smrti vydražena.

160

82-94:929(Komenský, J.A.)

Die deutsche Comenius-Biographie in der Monographien-Reihe des Rowohlt-Verlages [Německá biografie Komenského v monografické řadě nakladatelství Rowohlt] / Veit-Jakobus Dieterich - 51 pozn., 3 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 669-681.

Postupná změna vztahu k dílu J. A. Komenského v Německu, kde ho dlouhou dobu studovali jen odborníci, a to jen jeho přínos k pedagogice. Nyní se všeobecný zájem rozšiřuje i na další oblasti jeho působení: filozofii, teologii, politiku. Jistě k tomu přispěly i oslavy 400. výročí jeho narození v roce 1992. Při této příležitosti vyšlo také značné množství komeniologických publikací. Autor informuje o biografii, kterou pod názvem Johann Amos Comenius vydal už r. 1991 a která přispěla k širší znalosti života a díla Komenského v Německu.

161

929(z Habernfeldu Habervešl, O.):32:82

Ondřej Habervešl of Habernfeld and the Thirty Years' War : his Writings, the War and International Politics [Ondřej Habervešl z Habernfeldu a třicetiletá válka : jeho spisy, válka a mezinárodní politika] / Nicolette Mout - 31 pozn. - [angličtina]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 149-165.

Životní osudy O. Habervešla z Habernfeldu (asi 1590–1645), člena Jednoty bratrské, který pocházel z bohaté pražské rodiny, vystudoval lékařství a po r. 1621 emigroval do Nizozemska. Jeho spisovatelská činnost, zvláště dílo *Bellum bohemicum* (Česká válka). Obsah spisu, jeho historická a umělecká hodnota. Příklon k rosenkrucianismu a víra v proctví.

162

929(Sorbiere, S.):929(Komenský, J.A.)

La rencontre de Samuel Sorbiere avec Jan Amos Comenius [Setkání Samuela Sorbiera s Janem Amosem Komenským] / Jean Antoine Caravolas - 82 pozn., 2 obr. - [francouzština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 49-73.

Život a dílo S. Sorbiera (1615–1670), francouzského učenice, který se narodil jako protestant, byl ovlivněn socinianismem, později přestoupil ke katolicismu a stal se knězem. Studoval ve Francii a později v Nizozemí lékařství. Jeho význačný povahový rys: touha seznámit se s význačnými osobnostmi doby. Krátké setkání s Komenským v létě r. 1642 a jeho názor na „učitele národů“ v posmrtně vydaném díle Sorberiana. Česká komeniologie a osobnost S. Sorbiera.

163

929(Büthner, F.)

Z Orlického podhůří k ústí Visly : gdaňský astronom Friedrich Büthner / Miloš Řezník - 54 pozn. - [čeština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 167-183.

Život a dílo opočenského rodáka Friedricha Büthnera (1622–1701). Místa jeho studií, začátek působení v Gdaňsku a nástup do školských služeb. Působení ve funkci ředitele školy u sv. Jana, kde navazoval i na myšlenky J. A. Komenského. Problémy s kolegy i personálem školy. Zájem o matematiku a astronomii, který celý život rozvíjel. Vznik příležitostných veršů a písní. Büthner jako typický představitel učenice v 17. století.

164

929(Komenský, J.A.):371.262:371.279.8:081

Die Zeugnisse der Herborner Professoren für Theologiestudenten aus böhmischen Ländern von 1611 [Svědectví herbornských profesorů z r. 1611 o českých studentech] / Martin Steiner - 10 pozn. - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 287-291.

Edice posudků českobratrských studentů teologie Jana Salmona, Matouše Tita, Jana Litomila, Jana Amose Komenského a Jana Stadia, kteří r. 1611 studovali v Herbornu. Posudky, které jsou vesměs kladné, si vyžádal senior Jednoty M. Konečný. Jsou součástí fondu jeho písemností, který byl objeven r. 2006 v Mladé Boleslavi. Posudky podepsali J. Piscator, J. Matthaeus, H. Gutberleth, H. Ravensperger, J. H. Alsted, H. Dauber, G. Pasor a J. J. Hermann.

KOMENIOLOGOVÉ, ŽIVOTOPISY

165

929(Petrů, E.)

Ad memoriam Eduard Petrů (1928–2006) / Michaela Hashemi - 12 pozn. - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 333-339.

Nekrolog E. Petrů podrobně mapuje jeho životní osudy a dílo, které se týká převážně výzkumu a vydávání starší české literatury. Zvláštní pozornost věnuje autorka nekrologu statím, které se týkají některých otázek literárního díla J. A. Komenského. Komeniologické problematice věnoval E. Petrů ve své práci značnou pozornost.

166

929(Kvačala, J.):929.001.5(Kvačala, J.)

Der Comenius-Forscher Ján Kvačala (1862–1934) in Deutschland, Russland und Estland [Komeniolog Ján Kvačala (1862–1934) v Německu, Rusku a Estonsku] / Peter C. Bloth - 82 pozn., 5 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 609-634.

V této studii autor zveřejňuje své poznatky o působení vlivu J. Kvačaly v Německu, Rusku a zvláště v Estonsku. V posledně jmenované zemi totiž vyučoval v letech 1997 a 1999 na univerzitě v Tartu. Mohl tak prostudovat materiály z univerzitního a státního archivu, které se vztahují ke zdejšímu pobytu J. Kvačaly. Období konce 19. a prvních dvou desetiletí 20. století bylo v Dorpatu (od r. 1893 Jurjev, od r. 1920 Tartu) značně bouřlivé, ale Kvačala na škole zůstal a plnil své povinnosti až do r. 1920, kdy se vrátil do vlasti po krátkém pobytu ve Voroněži. Materiály z archivů v Tartu před P. C. Blothem dosud nikdo detailně nestudoval.

167

929(Snider, F. L.)

Frederick Lewis Snider (1941–2005) / Kateřina Mašková, Michal Svatoš, Vladimír Urbánek - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 331-332.

Nekrolog F. Snidera, historika britského původu, který prožil část svého života v USA, kde studoval, a část v Čechách, kde si doplňoval své znalosti dějin střední Evropy. Zajímaly ho zvláště dějiny 16. a 17. století. Studoval u profesora J. V. Polišenského, s kterým později spolupracoval. Jeho znalost češtiny mu dovolovala překládat do angličtiny i nejobtížnější texty. Jako překladatel spolupracoval i s časopisem Acta Comeniana, setkával se proto často i s komeniologickou problematikou.

168

929(Kopecný, M.)

In memoriam Milan Kopecný (14 May 1925–17 September 2006) / Martin Steiner - 1 pozn. - [angličtina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 339-343.

Nekrolog M. Kopecného se podrobně zabývá jeho studiem (přerušným totálním nasazením) a působením na univerzitě v Brně. Rozsah jeho odborných zájmů a činnosti je udivující, i když se převážně pohybuje v okruhu starší (zvláště české) literatury. Autor nekrologu se zaměřuje také na komeniologické bádání a editorské působení M. Kopecného. Nevynechává ani jeho redaktorskou práci pro komeniologická periodika Acta Comeniana a Studia Comeniana et historica.

169

929(Pešková, J.):14

Jaroslava Pešková : first lady der tschechischen Philosophie (20. 3. 1929 Pilsen–3. 2. 2006 Prag) [Jaroslava Pešková : první dáma české filozofie (20. 3. 1929 Plzeň - 3. 2. 2006 Praha)] / Aleš Prázný - 15 pozn., 1 příl. - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 407-413.

Nekrolog přední české filozofky a komenioložky, zaměřený zvláště na její komeniologickou činnost. Autor nekrologu sleduje její cestu ke komeniologii: začala se jí zabývat v době tzv. normalizace, kdy byla jedním z mála „přípustných“ témat. Její vývoj od zkoumání Hegelovy filozofie k fenomenologii. Filozofie pedagogiky u J. A. Komenského v Obecné poradě. Její úsilí o nastolení porozumění mezi křesťanstvím a islámem na konci života (vliv útoku na New York v r. 2001).

170

929(Bohatcová, M.)

PhDr. Mirjam Bohatcová, CSc. (geb. Daňková) : (28. 6. 1919 Libštát u Semil–22. 8. 2007 Krabčice pod Řípem) [PhDr. Mirjam Bohatcová, CSc. (roz. Daňková) :

(28. 6. 1919 Libštát u Semil–22. 8. 2007 Krabčice pod Řípem)] / Marie Kyralová - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 413-416.

Nekrolog M. Bohatcové zachycuje její rodinné zázemí (otec byl evangelický duchovní a profesor starozákonní teologie), studium přerušené za druhé světové války (po jejím ukončení studovala pomocné vědy historické a české dějiny). Její zaměstnání v Knihovně Národního muzea a v době normalizace v jiných institucích. Odborné příspěvky z oblasti knihovnictví v různých časopisech a sbornících. Zájem o tiskaře a vydavatele knih (Daniel Adam z Veleslavína) a o tiskařství v Jednotě bratrské. Příprava výstav a katalogů k nim. Osobnost.

171

929(Hendrich, J.)

Růžena Váňová - Jana Uhlířová - Martin Steiner, Josef Hendrich (1880–1950) / Jakub Hajíček - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 313-315.

Recenze na: Josef Hendrich (1880 - 1950) / Růžena Váňová, Jana Uhlířová, Martin Steiner - 1. vyd. - Praha : Karolinum, 2006 - 104 s. - ISBN 978-80-246-1359-8

Recenze životopisu univerzitního profesora na univerzitách v Praze a v Bratislavě, komeniologa J. Hendricha. Jeho životopis zpracovala R. Váňová, o komeniologické činnosti pojednala J. Uhlířová, M. Steiner se zabýval překlady a komeniologickými edicemi. Recenzent hodnotí nový životopis jako velmi přínosný; osobnosti J. Hendricha byla dosud věnována jen malá pozornost, ale lituje, že R. Váňová neporovnala jeho činnost s pracemi ostatních českých profesorů, kteří spolu s ním působili v Bratislavě.

172

929(Bečková, M.):929.001.5(Komenský, J.A.)

Vladimír Urbánek - Lenka Řezníková (Hrsg.), Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět střeoevropského protestantismu. Sborník k poctě Marty Bečkové / Jiří Just - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 307-312.

Recenze na: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět střeoevropského protestantismu. Sborník k poctě Marty Bečkové - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2006 - 312 s. - ISBN 80-7007-246-6

Recenze sborníku, který sestavili spolupracovníci a polští a němečtí přátelé při příležitosti 75. narozenin M. Bečkové. Recenzent si všímá jednotlivých příspěvků, stručně přibližuje jejich obsah a zaujímá k nim stanovisko. Celkově hodnotí sborník velmi kladně.

KOMENIOLOGICKÝ VÝZKUM

173

929.001.5(Komenský, J.A.):082:82-82

"Comenius und unsere Zeit" : Entstehung und Folgen einer Publikation ["Comenius und unsere Zeit" : vznik a působení jedné publikace] / Reinhard Golz - 12 pozn., 3 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 682-688.

Historie vzniku sborníku „Comenius und unsere Zeit“ v roce 1996 a ocenění jeho vlivu na další komeniologickou činnost v Německu i v dalších zemích střední Evropy. Spolupráce autora tohoto příspěvku s W. Korthaasem, který měl na myšlenku sestavení a vydání sborníku zásadní podíl.

174

929.001.5(Komenský, J.A.)

Kurzer Abriss der Geschichte der deutschen Comeniologie : historische Hinweise zum Bewertungskontext der Consultatio catholica [Stručný nástin dějin německé komeniologie : historické odkazy na kontext v hodnocení Consultatio catholica] / Andreas Lischewski - 84 pozn., 6 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 589-608.

Rezervované přijetí zveřejnění Obecné porady r. 1966 v Německu. Relativizace názoru, že tento čin znamená převrat v hodnocení díla J. A. Komenského; mnohé totiž bylo známé už dříve. Hodnocení edice bylo kritické a modernistické, zcela se zanedbávaly její zvláštnosti, pro Komenského tak charakteristické. Svou roli také sehrály rozdílly ve výkladu díla, jak ho podával na jedné straně K. Schaller, tehdy už renomovaný komeniolog, a na druhé F. Hofmann, který jednotlivé svazky překládal do němčiny.

175

929.001.5(Komenský, J.A.):943.71:930.253

Neue Quellen zur Geschichte der Brüderunität in der Zeit vor der Schlacht am Weissen Berg : der Fund des Archivs von Matouš Konečný in Mladá Boleslav [Nové prameny k dějinám předbělohorské Jednoty bratrské : fond archivu Matouše Konečného v Mladé Boleslavi] / Jiří Just - 107 pozn., 7 obr., 1 příl. - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 249-286.

Zpráva o výzkumu archivu českobratrského biskupa Matouše Konečného, který byl objeven r. 2006 v Mladé Boleslavi. Je to jeden z nejvýznamnějších dosud neznámých pramenů k dějinám české reformace před bělohorskou bitvou. Značnou část nálezů tvoří 523 dopisů, jejichž adresátem byl M. Konečný. Psali je duchovní Jednoty, studenti i členové církve z měšťanského i šlechtického stavu. Fond dále obsahuje soupisy členů bratrských sborů, přehled bohoslužeb v obvodu mladoboleslavského sboru a přehledy zařízení bratrských domů. Nález podstatně rozšiřuje naše znalosti o dané problematice. V několika dopisech se nacházejí i dosud neznámé zprávy o J. A. Komenském.

176

929.001.5(Komenský, J.A.):37(Komenský, J.A.):2(Komenský, J.A.)(519.5)

Recepce Komenského v Koreji a současný stav komeniologických studií / Kjudžin Kim - 6 pozn. - [čeština] - Obsahuje bibliografické odkazy: 5

In: Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN 978-80-200-1700-0 (váz.) - s. 455-462.

Moderní bádání o životě a díle J. A. Komenského se v Jižní Koreji rozvíjí od let 1988 a 1989, kdy se do země začali vracet studenti z vysokých škol v USA a v Německu. Založení dvou vědeckých společností a výzkumných komeniologických pracovišť, zaměřených zvláště na Komenského pedagogiku a teologii. Konání národních a mezinárodních komeniologických konferencí. Výuka vysokoškolských studentů a jejich disertační práce z komeniologie. Překladatelská činnost.

177

929.001.5(Poniatowska, K.):14:159.9

Sprawa Krystyny Poniatowskiej w Polsce [Případ Kristýny Poniatowské v Polsku] / Jolanta Dworzaczkowa - 31 pozn. - [polština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k poctě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Rezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 75-83.

Původ matky K. Poniatowské, která se narodila 4. 3. 1610, není bezpečně zjištěn. Vyrůstala v Čechách, do Polska přišla s rodinou J. A. Komenského v zimě r. 1628. V domácnosti Komenských určitý čas v Lešně žila. V té době měla sérii vidění, při kterých předpovídala budoucí události. Jednou upadla do stavu strnulosti, který se zcela podobal smrti. Opět však ožila. Členové komise, kteří posuzovali její zdravotní stav, se v hodnocení neshodli. Reakce okolí (zvláště katolického) byly vesměs záporné. Proto se Jednota bratrská snažila držet událost v tajnosti. Vidění přestala, když se Kristýna r. 1632 provdala. J. A. Komenský jim však věřil celý život.

178

929.001.5(Jablonski, D.E.)

"Studia Jabloniana" : neue kultur- und religionsgeschichtliche Forschungen zu Daniel Ernst Jablonski ["Studia Jabloniana" : nová kulturněhistorická a náboženskohistorická bádání o Danielu Ernstu Jablonském] / Joachim Bahlcke - 55 pozn., 2 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag / herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 788-807.

Zpráva o intenzivním výzkumu života a díla D. E. Jablonského, který probíhá na speciálním výzkumném pracovišti na univerzitě ve Stuttgartu. Jablonski byl osobností se širokými zájmy a rozsáhlými vědomostmi, inspiroval založení pruské akademie věd, navazoval styky se zahraničím (např. s Ruskem), znal klasické jazyky i hebrejštinu, překládal z nich a přeložená díla vydával. Také jeho korespondence, jejíž vydání se připravuje, je velmi obsáhlá. Byla založena i nová ediční řada „Jabloniana“, v níž mají být publikovány všechny práce, které se jakkoliv vztahují k výše uvedenému tématu.

HISTORIE

179

94(436)

Das böhmische Dorf in Berlin [Česká vesnice v Berlíně] / Manfred Motel - 46 pozn., 11 fot. - [němčina]

In: Studia Comeniana et historica : Studien zu Comenius und zur Comeniusrezeption in Deutschland : Festschrift für Werner Korthaase zum 70. Geburtstag /

herausgegeben von Petr Zemek, Jiří Beneš, Beate Motel - ISSN 0323-2220 - Roč. 38, č. 79 (2008), s. 635-656.

Stručné dějiny tzv. České vesnice (Böhmisches Rixdorf) založené r. 1737 nedaleko Berlína českými protestantskými exulanty. Jejich životní podmínky. Práva, která jim udělili prušští králové Friedrich Vilém I. a Friedrich II. Církevní služby poskytoval prvním obyvatelům vesnice D. E. Jablonski. Přetrvávání češtiny jako dorozumívacího jazyka až do první poloviny 20. století. Německo-česká jednání o přípravách oslav 400. výročí narození J. A. Komenského při příležitosti setkání v r. 1987 na oslavě 250. výročí vzniku vesnice. Založení společnosti Deutsche Comenius-Gesellschaft 15. 11. 1992 ve velkém sále Jednoty bratrské ve vesnici.

180

94:283/289:325.254

Günther, Klesch, Láni und die anderen : zur Typologie der ungarischen Exulanten des 17. Jahrhunderts [Günther, Klesch, Láni a další : k typologii uherských exulantů v 17. století] / Eva Kowalská - 43 pozn. - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2007 - ISSN 0231-5955 - ISBN 978-80-7007-291-2 (brož.) - s. 49-64.

Právo exilu v novověké Evropě. Odchod nekatolíků ze zemí podléhajících habsburské jurisdikci v 17. století. Obtíže života exulantských komunit v cizině. Rozpory mezi jejich jednotlivými vůdčími osobnostmi i se starousedlíky. Podmínky uchování původní identity mezi emigranty. Emigrace luteránů a kalvinistů do Uher v 70. letech 17. století. Počátky prosazování rekatolizace na uherském území. Osudy Daniela Klesche, Andrease Günthera a Georga Lániho jako příklad různého prožívání exilu.

181

929(Friedrich V., kurfiřt Falcký)

Peter Bilhöfer, Nicht gegen Ehre und Gewissen : Friedrich V., Kurfürst von der Pfalz - der Winterkönig von Böhmen [Peter Bilhöfer, Nic proti cti a svědomí : Friedrich V., kurfiřt Falcký - Zimní král] / Jana Hubková - 15 pozn. - [němčina]

In: Acta Comeniana : archiv pro bádání o životě a díle Jana Amose Komenského - 1. vyd. - Praha : Filosofia, 2009 - ISSN 0231-5955 ISBN 978-80-7007-312-4 (brož.) - s. 379-385.

Recenze na: Nicht gegen Ehre und Gewissen / Peter Bilhöfer - 1. vyd. - Heidelberg : Rhein - Neckar - Kreis, 2004 - 328 s. - ISBN 978 -3 -932102-14-2

Rozsáhlá recenze si všímá literatury o životě a době „zimního krále“ Friedricha a

o několika doposud nepublikovaných dokumentech, které se k němu vztahují. Podle recenzentky bylo hlavním cílem autora představit Friedricha jako osobnost, která měla svou vůli, snažila se jednat podle dobového kodexu cti a rozhodně jen nepodléhala radám svého okolí. Při líčení Friedrichova pražského působení se však dopustil několika omylů. Kniha je podnětná i pro komeniologii. Problematiku však bude třeba dále zkoumat.

182

378.4:(437.1 Praha, UK):284

Smlouva o užívání Betlémské kaple z r. 1612 / Michal Svatoš - 15 pozn., 1 příl. - [čeština]

In: Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět středoevropského protestantismu : sborník k počtě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Rezníková - Vyd. 1. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - ISBN 80-7007-246-6 (brož.) - s. 209-222.

Stručný přehled současných znalostí o vzniku Betlémské kaple jako majetku českého národa na Karlově univerzitě. Význam kaple pro univerzitu. Obsah smlouvy o jejím užívání Jednotou bratrskou z 23. 3. 1612. Vztah Jednoty k jiným protestantským církvím v tomto období. V příloze je publikován český překlad smlouvy.

EXCERPOVANÉ SBORNÍKY

I.

Comenius' heritage and education of man for the 21st century = Odkaz Komenského a výchova člověka pro 21. století. Section 4, Comenius' heritage and early childhood education = Oddíl 4, Odkaz Komenského a předškolní výchova / editor Věra Mišurcová - Prague : Charles University, 1992 - ISBN 80-85365-16-2 (brož.) - 385 s.

Sg. II 100027

II.

Jan Amos Komenský : odkaz kultuře vzdělávání = Johannes Amos Comenius : the legacy to the culture of education / uspořádali Svatava Chocholová, Markéta Pánková, Martin Steiner ; redaktoři Petra Holovková, Marie Chrobáková, Magdaléna Faltusová - 1. vyd. - Praha : Academia, 2009 - ISBN: 978-80-200-1700-0 (váz.) - 827 s., [24] s. barev. obr. příl. : il., portréty, faksim.

Sg. II 106789

III.

Mezi Baltem a Uhrami : Komenský, Jednota bratrská a svět střeoevropského protestantismu : sborník k poctě Marty Bečkové / editoři Vladimír Urbánek a Lenka Řezníková - 1. vyd. - Praha : Filosofický ústav AV ČR, 2006 - 80-7007-246-6 (brož.) - 312 s.

Sg. II 106063

JMENNÝ REJSTŘÍK

Ve jmenném rejstříku jsou zahrnuti jak původci (autoři, redaktoři, překladatelé apod.), tak osoby, o nichž se pojednává – s výjimkou J. A. Komenského, neboť jeho osoby a díla se do jisté míry týkají všechny zpracované záznamy, a redaktorů opakovaně citovaných periodik a sborníků.

Akvinský, Tomáš 078	Berdychová, Jana 116
Alsted, Johann Heinrich 030, 164	Bernát, Libor 145
Andreae, Johann Valentin 066, 144	Bianco, Gabriela 028
Arnold, Nicolaus 026	Binková, Simona 156
Augustin 078	Bilhöfer 181
Bacon, Francis 124	Birken von, Sigmund 072
Bahlcke, Joachim 178	Blaufuss, Ditrich 049
Balík, Vojtěch 006, 055	Bloth, Peter C. 166
Barner, Jan 155	Bohatcová, Mirjam 170
Bayer, Ján 115	Böhme, Jakob 061
Bažil, Martin 017	Bošanský, Boris 095
Beck, Heinrich 022	Bräuer, Gottfried 152
Bečková-Ringesová, Marta 010, 052, 059, 172	Brezinka, Wolfgang 099
Beer, Jürgen 003, 026	Bubenka, Jonáš 115
Bel, Matej 115	Büthner, Friedrich 163
Beneš, Jiří 016, 020, 049, 100, 118	Caban, Izák 115

Cadorini, Giorgio 004	Dworzaczkowa, Jolana 146, 177
Campanella, Tommaso 048	Džambo, Jozo 009
Caravolas, Jean-Antoine 087, 162	Endter, Michael 072
Colbovius, Petr 132	Erasmus Rotterdamský, Desiderius 147
Creuzberger, Paul 072	Eykmann, Walter 150
Čapková, Dagmar 021, 038, 097, 101, 121, 129	Faltusová, Magdaléna 006
Červenák, Benjamín Pravoslav 135	Felgenhauer, Pavel 031
Danek, Ján 112	Fischer, Kryštof 155
Darčhia, Maia 086	Franck, Sebastian 061
Dauber, Henricus 164	Francke, August Hermann 049
Denshchikova, Anna V. 102	Freire, Paulo 028
Descartes, René 024, 026, 038	Friedrich V. 181
Devlin, Philips 003	Fritsch, Andrea 003, 027, 049, 106
Diamant, Ana 110	Fulková, Emília 095
Dieterich, Veit-Jakobus 160	Gamm, Hans-Jochen 081
Dilthey, Wilhelm 036	Gezelius der Ältere, Johanes 133
Dixon, Glen 071	Gmiterek, Henryk 053
Doležel, Alois 037	Golz, Reinhard 173
Dorovský, Ivan 130	Günther, Andrea 180
Drabík, Mikuláš 047	Gutberleth, Henricus 164

Gwizdak, Antoni	Husserl, Edmund
089	029
Hajíček, Jakub	Hýbl, František
171	013
Hartmann, Adam	Chrobáková, Marie
060	006
Hashemi, Michela	Chulkova, Lyudmila
165	076
Hauff, Sigurd	Inokuči, Junzo
003	120
Hausenblas, Ondřej	Irenej
143	034
Havelka, Tomáš	Jablonski, Daniel Ernst
097, 104, 157	002, 159, 178
Hellwig, Jan	Jablonski, Johannes Theodor
139	002
Hendel, Christoph	Jin Kyoung Choi
072	113
Hendrich, Josef	Jirka, František
131, 171	109
Hermannus, Johannes Jacobus	Just, Jiří
164	004, 172, 175
Hippokrates	Kaczmarek, Ingrid
138	007
Hofman, Roman	Karel Gustav
126	017
Hofmann, Franz	Kasper, Tomáš
174	070
Holovková, Petra	Katona, Tünde
006	060
Horb, Johann Heinrich	Keck, Rudolf W.
056	044
Hubáček, Josef	Keserű, Gizella
155	060
Hubková, Jana	Kips, Milan
181	111
Hübner, Joachim	Kišš, Igor
119	050
Hüllen, Werner	Kitazume, Yuko
085	094

Kju-džin Kim	Kuras, Benjamin
176	024
Klein, Wolf Peter	Kuraš, Miloš
151	024
Klesch, Daniel	Kvačala, Ján
180	145, 166
Klika, Josef	Kyralová, Marie
131	017, 170
Klosová, Markéta	Langerfeld, Karl-Eugen
017, 066	020
Knijp, Philip	Láni, Georg
059	180
Knoz, Tomáš	Lascarides, Celia V.
031	080
Koch, Lutz	Laufhütte, Hartmut
107	072
Kolesnyk, Alexander	Lehocký, Daniel
065	115
Kollár, Ján	Leibniz, Gottfried Wilhelm
115	002, 030
Konečný, Matouš	Leinonen, Markku
175	133
Kopecký, Milan	Lilienström, Johannes Nicodemi
168	146
Kopitar, Jernej	Lindström, Lars
130	138
Korthaase, Werner	Lischewski, Andreas
003, 011, 012, 149, 152, 173	174
Kowalská, Eva	Litomil, Jan
180	164
Krámský, David	Little, David
029	137
Krebs, Uwe	Llinas Begon, Joan Luís
082	032
Krman, Daniel	Lorthkipanidze, David
115	086
Kulesza, Wojciech Andrzej	Lukášová, Hana
079	090
Kumpera, Jan	Luther, Martin
011, 015, 122	147

Maresius, Samuel	Nikolova, Maja
149	074
Martínez, Aida	Nipkow, Karl Ernst
154	153
Mašková, Kateřina	Nodl, Martin
167	058
Matthaeus, Johannes	Palouš, Radim
164	043
Meier, Marcus	Pánek, Jaroslav
056	012
Melanchthon, Philipp	Pánková, Markéta
147	077, 104
Melmuk, Petr	Papoušek, Hanuš
054	128
Melnikov, Georgy P.	Papoušek, Mechthild
105	128
Miklošić, Fran	Partlicius, Simeon
130	031
Mištinová, Anna	Paschen, Harm
073, 114, 142	125
Moll, Konrad	Pasor, Georg
030, 062, 063, 149	164
Montaigne, Michel de	Patočka, Jan
032	021, 023, 029, 040, 045
Morin, Edgar	Pavličková, Alexandra
028	135
Motel, Beate	Pelcová, Naděžda
008, 179	036
Motel, Manfred	Pešková, Jaroslava
179	169
Mout, Nicolette	Petrů, Eduard
161	165
Müller, Hans-Joachim	Piscator, Johannes
052, 067	164
Neval, Daniel	Poniatowska, Krystyna
054	177
Nicolaus Cusanus	Popelka, Pavel
048	014
Nigrin, Bartoloměj	Pospíšil, Jiří
067	083

Prázný, Aleš
 023, 169
 Přívratská, Jana
 004, 091, 104
 Přívratský, Vladimír
 104
 Pšenák, Josef
 115
 Rabušicová, Milada
 127
 Rajchl, Jaroslav
 034
 Ravensperger, Hermanus
 164
 Reber, Joseph
 019
 Richter, Manfred
 002, 084
 Ross, Alan
 132
 Ruiz, Guillermo
 110
 Rýdl, Karel
 127
 Řezník, Miloš
 163
 Salmon, Jan
 164
 Sánchez, Juan
 154
 Semrád, Jiří
 117
 Seneca, Lucius Annaeus
 027
 Settari, Olga
 088
 Schadel, Erwin
 015, 048, 057, 062, 063, 149
 Schäfer, Ulrich
 001
 Schaller, Klaus
 005, 021, 036, 039, 101, 119, 124,
 140, 174
 Schifferová, Věra
 003, 045
 Schmelzer, Menahem H.
 159
 Schmid, Herta
 078, 147
 Schmidt, Günter R.
 046
 Schmidt-Biggemann, Wilhelm
 047
 Schröter, Hans-Holger
 003
 Sinapius Horčíčka, Daniel
 115
 Slaměník, František
 013
 Snider, Frederick Lewis
 167
 Sohma, Šin'iči
 068
 Sook Jong Lee
 041
 Sorbiere, Samuel
 162
 Sozzini, Faust
 059
 Spener, Philipp Jakob
 056
 Spizel, Gottlieb
 049
 Stadius, Jan
 164
 Stalla, Bernhard
 007
 Stark, Stanislav
 040
 Steiner, Martin
 018, 021, 097, 098, 164, 168, 171

Stepanova, Anna S. 035	Urbánek, Vladimír 010, 031, 167
Stifter, Adalbert 009	Uždil, Jaromír 096
Stork, Sebastian W. 042	Van Vliet, Pauline 136
Störkel, Rüdiger 158	Vančát, Jaroslav 126
Stroppa, Claudio 051	Váňová, Růžena 171
Sturm, Erdmann 064	Vico, Giambattista 028
Svatoš, Michal 167, 182	Visser, Sibbe Jan 059
Svoboda, Jan V. 131	Vives, Juan Luis 073, 100, 142
Szabolcs, Éva 134	Voigt, Uwe 019
Škrabal, Milan 117	Voldan, Helena 033
Špička, Jiří 004	Vorel, Petr 148
Štúr, Ľudovít 115, 135	Weigel, Valentin 061
Tenorth, Heinz-Elmar 141	Weyer-Menkhoff, Martin 075
Těthalová, Marie 108	Widmann, Michael 144
Titus, Matouš 164	Wilkins, John 094
Treml, Alfred K. 025	Wolzogen, Jan Ludwig 062
Truhlář, Antonín 145	Wulf, Christoph 036
Uher, Jan 131	z Habernfeldu Habervešl, Ondřej 031, 161
Uhlig, Christa 069	z Nyssy, Řehoř 034
Uhlířová, Jana 103, 131, 171	Zaviras, Georgios 130

Zlámal, Jiří
093
Zwicker, Daniel
015
Žbirková, Viera
123
Žemla, Martin
061
Žukauskiene, Lilia
092

Komeniologická literatura za rok 2009

Eva Berndorffová – Marcela Petrovičová

První vydání

Vydal: Ústav pro informace ve vzdělávání – divize NPKK

Senovážné nám. 26, Praha 1, v roce 2010

<http://www.uiv.cz>

<http://www.npkk.cz/opac.php>